

Council of the
European Union

Brussels, 13 April 2015
(OR. en, sv)

6659/15
ADD 1

ECOFIN 168
UEM 73

COVER NOTE

From: Pilvi-Sisko Vierros-Villeneuve, Permanent Representative, Permanent Representation of Finland to the European Union

date of receipt: 13 April 2015

To: Mr Carsten PILLATH, Director General, Council of the European Union

Subject: Stability Programme - Finland

Delegations will find attached Finland's "General Government Fiscal Plan 2016-2019" in Swedish.

PLAN FÖR DE OFFENTLIGA FINANSERNA 2016—2019

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Utmaningar i ekonomin och den ekonomiska politiska linjen	5
2.	Planen för de offentliga finanserna	7
3.	De ekonomiska utgångspunkterna	9
3.1	De ekonomiska utsikterna	9
3.2	Utsikterna för den offentliga ekonomin	11
3.3	Strukturförändringarna i ekonomin, den åldrande befolkningen och hållbarheten i den offentliga ekonomin	12
4.	Statens finansiella åtaganden och risker	13
5.	Statsfinanserna	16
5.1	Rambestämmelsen för statsfinanserna	16
5.2	Utgiftsutvecklingen och anslagsramarna inom budgetekonomin	16
5.3	Riktlinjer för budgetekonomin 2016—2019	19
5.3.1	Riktlinjer för de olika förvaltningsområdena	21
5.3.2	Statens gemensamma informationssystemprojekt	35
5.4	Inkomsterna inom budgetekonomin	37
5.5	Balans och statsskuld inom statens budgetekonomi	40
5.6	Statsfinanserna utanför budgetekonomin	41
6.	Den kommunala ekonomin	44
6.1	Riktlinjer för den kommunala ekonomin	44
6.2	Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin	44
6.3	Uppskatning av den kommunala ekonomins utgifter, inkomster och balans	48
7.	Arbetspensionsanstalter och övriga socialskyddsfonder	49
8.	Sammandrag av åtgärderna inom de offentliga finanserna som helhet	51
8.1	Åtgärdernas totala omfattning och tidpunkten för dem	51
8.2	Åtgärder inriktade på utgifterna i de offentliga finanserna	53
8.3	Åtgärder inriktade på inkomsterna i de offentliga finanserna	53
9.	Uppskatning av de offentliga samfundens inkomster och utgifter	54
	BILAGA 1 I kalkylema använda prognoser och antaganden	57
	BILAGA 2 Justeringar av pris- och kostnadsnivån i ramarna för statsfinanserna	59
	BILAGA 3 Ändringar i prognosen för den offentliga ekonomin jämfört med planen för de offentliga finanserna föregående vår	61
	BILAGA 4 Tabeller som gäller stabilitetsprogrammet	62

24.2015

Enligt sändlista

PLAN FÖR DE OFFENTLIGA FINANSERNA 2016—2019

Statsrådet har i dag, sedan ärendet undergått förberedande behandling i finansutskottet, med stöd av 2 § i statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna (120/2014), 1 § i förordningen om statsbudgeten (1243/1992) och statsrådets beslut av den 24 april 2003 om principerna för uppgörande av ramförslag för statsfinanserna, budgetförslag samt verksamhets- och ekonomiplaner meddelat följande beslut om ramarna för statsfinanserna:

1. Utmaningar i ekonomin och den ekonomiska politiska linjen

Målet för den finanspolitik och ekonomiska politik som statsminister Jyrki Katainens och statsminister Alexander Stubbs regering bedrivit har varit att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och den finansiella basen för välfärdssamhället så att de offentliga finanserna kan stabiliseras. De viktigaste målen var att minska hållbarhetsunderskottet och få till stånd en minskning av statens skuldkvot före valperiodens slut. De viktigaste medlen för att nå dessa mål var snabba ekonomisk tillväxt, bättre sysselsättning, längre tid i arbetslivet, utgiftsbesparingar och ökade skatteinkomster samt gallring bland kommunernas utgifter och förpliktelser.

Regeringen strävar efter att främja dessa mål bland annat genom det strukturpolitiska programmet om vilket det beslutades den 29 augusti 2013. Dessutom stöder de strukturpolitiska beslut som regeringen har fattat tidigare, såsom sänkningen av samfundsskattesatsen och reformen av systemet för beskattning av utdelning, tillsammans med den måttfulla löneuppgörelsen som avtalades hösten 2013, de mål som uppställts för ökningen av ekonomins produktionspotential.

Dessutom har det i olika sammanhang fattats beslut om sådana omedelbara åtgärder som minskar utgifterna för den offentliga ekonomin och ökar statens inkomster och som på 2016 års nivå utgör ca 6½ miljarder euro netto, dvs. ca 3 % i förhållande till den totala produktionen. Trots de anpassningsåtgärder som beslutats och omstruktureringar som gjorts har man inte lyckats minska hållbarhetsunderskottet under denna valperiod och statens skuldkvot har inte börjat minska.

På lång sikt kan den offentliga ekonomins inkomster öka endast i takt med ekonomins värdeökning. De närmaste årens utsikter för tillväxt är dock svaga i takt med att befolkningens medelålder stiger, minskar antalet personer i yrkesverksam ålder. Detta i sin tur påverkar antalet arbetsinsatser negativt och följaktligen även den ekonomiska tillväxten. Även om arbetskraftsandelen hos den äldre befolkningen skulle öka, och det skulle flytta befolkning i arbetsför ålder till landet enligt uppskattningarna, kommer det inom den närmaste framtiden inte att ske någon ekonomisk

tillväxt genom en ökad arbetsinsats. Under de senaste åren har totalproduktiviteten ökat endast obetydligt. Tillväxten beräknas även på medellång sikt öka avsevärt långsammare än vad som var vanligt i början av 2000-talet eller under det förra seklet. Investeringskvoten som varit låg i många år har lett till att tillväxten inom kapitalstocken har blivit långsammare och försvagat ekonomins tillväxtpotential. Finansministeriet bedömer att ekonomins tillväxtpotential stiger till knappt en procent fram till 2019 och stannar vid ungefär 1,5 % på lång sikt.

Samtidigt ökar ändringen i befolkningens åldersstruktur de åldersrelaterade offentliga utgifterna fort. De åldersrelaterade utgifterna ökar i rask takt ännu under två årtionden. De ökande utgifterna försvagar saldot i den offentliga ekonomin och skapar ett kraftigt tillväxtryck i synnerhet på kommunernas skulder.

I den offentliga ekonomin finns ett betydande hållbarhetsunderskott. Inte ens vid normal ekonomisk utveckling och sysselsättningsutveckling räcker den offentliga ekonomins inkomster till att finansiera på nuvarande grunder fastställda offentliga utgifter — inte under de närmaste åren och inte heller på lång sikt. Obalansen mellan inkomster och utgifter är strukturell. Den förväntade ekonomiska tillväxten och det att produktionen återgår till den potentiella produktionsnivån räcker inte till för att råda bot på hållbarhetsunderskottet i den offentliga ekonomin. Om den strukturella obalansen mellan inkomster och utgifter inte rättas till, hotar den offentliga ekonomins skuld att under de kommande årtiondena öka okontrollerat i förhållande till totalproduktionen.

De nyaste prognoserna och den preliminära statistiken för 2014 visar att tillståndet för den offentliga ekonomin i Finland är allvarligare än man tidigare insett. Nästa regerings finanspolitik och ekonomiska politik bör bygga på en strävan att säkra en hållbar finansiering för den offentliga ekonomin. Hösten 2015 beslutar nästa regering om den första planen för de offentliga finanserna för perioden. I planen bör regeringen uppställa sådana mål för statsfinanserna, den kommunala ekonomin och hela den offentliga ekonomin, som styr förvaltningen av den offentliga ekonomin mot en hållbar grund. Dessutom bör åtgärderna för att uppnå målen och åtgärdernas totala omfattning samt tidpunkten för dem presenteras.

Åtgärderna för att förbättra hållbarheten bör bestå av direkta åtgärder för att öka statens och kommunernas inkomster och minska deras utgifter, samt av åtgärder som inverkar på lång sikt och som dämpar utgiftstrycket och stöder möjligheterna till ekonomisk tillväxt. De nödvändiga reparerande åtgärdernas storleksförhållande beror på när de genomförs: mindre anpassningsåtgärder är tillräckliga, om de genomförs snabbt. En service- och finansieringsstrukturereform är nödvändig inom social- och hälsovården. Reformen bör genomföras på ett sätt som förvekligar de fördelar som eftersträvas med minskningen av kommunernas uppgifter och förpliktelser samt de mål som satts upp för ökad produktivitet inom servicesystemet. Reformen för att förbättra konkurrenskraften, företagsverksamhetens förutsättningar och arbetsmarknadens funktion samt för att främja konkurrensen på nyttighetsmarknaden är för sin del väsentliga för att öka och effektivisera användningen av resurser i ekonomin. Det väsentliga är att sträva efter att höja andelen i arbete och påskynda produktivitetsökningen inom hela ekonomin men särskilt inom den offentliga serviceproduktionen.

Direkta anpassningsåtgärder och strukturella reformer stöder förtroendet för Finlands förmåga att ta hand om sin offentliga ekonomi och uppfylla sina förpliktelser. För att förhindra den hotande skuldspiralen måste åtgärder vidtas omedelbart. Strukturella reformer bär frukt först på lång sikt.

På medellång sikt kan skuldsättningen begränsas genom att minska statens underskott med framförhållning. Ju mer övertygande åtgärderna för att stärka förutsättningarna för den ekonomiska verksamheten är, desto mindre behövs direkta anpassningsåtgärder som bromsar den ekonomiska tillväxten på kort sikt.

Statsrådets bedömning om en betydande avvikelse som kan äventyra uppnåendet av målet på medellång sikt

I stabilitetsprogrammet för 2013 sattes målet (MTO) för det strukturella saldot i Finlands offentliga finanser till -0,5 % av BNP. Statsrådet godkände den 2 oktober 2014 ett principbeslut där det sågs att det enligt statsrådets bedömning finns en betydande avvikelse i det strukturella saldot i de offentliga finanserna som kan äventyra uppnåendet av det medelfristiga målet.

Enligt statsrådets bedömning finns det fortfarande, med beaktande av den prognos av finansministeriet som presenteras i kapitel 3, en betydande avvikelse i det strukturella saldot i de offentliga finanserna som kan äventyra uppnåendet av det medelfristiga målet.

Denna plan för de offentliga finanserna innehåller i princip inga nya politiska riktlinjer utan den baserar sig på gällande lagstiftning, och i planen har beaktats de effekter som den nuvarande regeringens beslut har på utgifts- och inkomstnivåerna de kommande åren. Planen för de offentliga finanserna utgör en grund för de beslutsrelaterade åtgärder som vidtas under följande valperiod, och om vilka man avser fatta beslut i den plan för de offentliga finanserna för valperioden som utarbetas efter valet.

2. Planen för de offentliga finanserna

EU-lagstiftningen uppställer tre finanspolitiska regler för skötseln av de offentliga finanserna. Underskottet i de offentliga finanserna får vara högst 3 % och skuldens andel högst 60 % av bruttonationalprodukten. Dessutom uppställs ett medelfristigt mål för det strukturella saldot i de offentliga finanserna, vars nedre gräns fastställs enligt de landsspecifika förhållandena. I stabilitetsprogrammet våren 2013 var det medelfristiga målet -0,5 % av bruttonationalprodukten, vilket också är det lägsta tillåtna målvärdet för Finland just nu. De finanspolitiska reglerna behandlas närmare i Ekonomisk översikt.

Enligt prognosen för de offentliga finanserna i avsnitt 3 översteg underskottet i de offentliga finanserna gränsen på 3 % år 2014, då underskottet uppgick till 3,2 % av den totala produktionen. Referensvärdet överskreds litet och undantagsvis, men enligt prognosen i avsnitt 3 är överskridningen inte övergående eftersom underskottet är 3,4 % år 2015. Underskottet beräknas underskrida 3 % först 2018.

Enligt prognosen i avsnitt 3 överstiger skuldsättningen i den offentliga sektorn 60 % av den totala produktionen 2015, men kriteriet för skuldsättningen i den offentliga sektorn uppfylls fortfarande, då man beaktar dels solidaritetsoperationer, dels konjunkturläget. Från och med 2016 kommer dessa faktorer inte räcka till för att hålla skuldgraden under 60 %.

Det strukturella saldot i de offentliga finanserna utgjorde -1,4 % av den totala produktionen 2014. Eftersom Finland 2014 avvek från det medelfristiga målet för de offentliga finanserna som uppnådd-

des 2013 omfattas Finland från och med 2015 av ett krav på anpassning i riktning mot det medelfristiga målet. Enligt de regler som gällde våren 2014 var kravet på anpassning 0,1 % av den totala produktionen 2015. Det exakta kravet på anpassning för 2016 kan fastställas först efter det att kommissionen publicerat sin vårprognos i maj 2015, men enligt talen i prognosen i avsnitt 3 är kravet 0,5 % av den totala produktionen.

Om Finland anses bryta mot reglerna om underskott och/eller skuldsättning kan EU:s förfarande vid alltför stora underskott inledas 2015. Förfarandet vid alltför stora underskott kan inledas också med stöd av en prognos, medan en betydande avvikelse från det medelfristiga målet för de offentliga finanserna eller från vägen mot detta mål kan leda till att förfarandet inleds endast enligt det faktiska utfallet. Om förfarandet vid alltför stora underskott inleds, granskas betydande avvikelser från det medelfristiga målet för de offentliga finanserna eller från vägen mot detta mål inte.

Syftet med **planen för de offentliga finanserna** är framför allt att erbjuda ett samordnat forum för beslutsfattandet med anknytning till de offentliga finanserna. I samband med planen kan regeringen granska frågor på ett övergripande sätt och på en realistisk ekonomisk grund dra upp riktlinjer och göra val som utgör ett starkt underlag för senare beredning av lagstiftning och budget. Planen stödjer också iakttagandet av det medelfristiga målet för det strukturella saldot i de offentliga finanserna. Planen för de offentliga finanserna utgör också Finlands stabilitetsprogram.

Planen för de offentliga finanserna täcker hela den offentliga sektorn, inbegripet delar som gäller statsfinanserna, den kommunala ekonomin, lagstadgade arbetspensionsanstalter och andra socialskyddsfonder. Statsrådet gör upp en plan för de offentliga finanserna för valperioden och ser årligen före utgången av april över planen för de följande fyra åren. Regeringen ställer i sin första plan för de offentliga finanserna upp mål för det strukturella saldot i de offentliga finanserna och dess undersektorer samt anger nödvändiga specificerade åtgärder för uppnående av målen för det strukturella saldot.

Systemet med ramar för statsfinanserna är en del av planen för de offentliga finanserna. Ramssystemet grundar sig på de bindande, reella totalaramar som gjorts upp för valperioden och i vilka man årligen endast gör behövliga justeringar av pris- och kostnadsnivån samt strukturella korrigeringar. Ramssystemet grundar sig på förhandsutvärdering, vilket innebär att systemet begränsar de utgifter som kan budgeteras i statsbudgeten. Ramförfarandet fastställer maximibeloppet till ca 80 % av utgifterna i statsbudgeten. Utanför ramarna för statsfinanserna lämnas bl. a. utgifter som växlar med konjunkturerna och den automatiska finansieringen, ränteutgifterna för statsskulden och finansinvesteringarna.

I de årliga rambesluten ges ramarna för förvaltningsområdena, men det är endast de totalaramarna för valperioden som är bindande. Omfördelningar kan göras mellan förvaltningsområdena. Mellan ramarna för valperioden och de förvaltningsområdesspecifika ramarna finns utöver tilläggsbudgetreserven också en s.k. ofördelad reserv som fördelas senare.

För 2016—2019 finns ännu inget bindande utgiftstak. Den regering som bildas efter valet våren 2015 fastställer en ram för valperioden 2016—2019 när den gör upp sin första plan för de offentliga finanserna.

En utgiftsbegränsning för den kommunala ekonomin, dvs. en begränsning för de utgiftsändringar som följer av statens åtgärder, uppställs i planen för de offentliga finanserna. Utgiftsbegränsningen uppställs så att den är förenlig med målet för det strukturella saldot inom den kommunala ekonomin.

Efter riksdagsvalet våren 2015 fastställer den nya regeringen målet för det strukturella saldot inom den kommunala ekonomin och en utgiftsbegränsning för den kommunala ekonomin 2016—2019 när den gör upp sin första plan för de offentliga finanserna.

3. De ekonomiska utgångspunkterna

I detta kapitel och i bilaga 1 sammanfattas den prognos av finansministeriet som gäller den makroekonomiska utvecklingen och som planen för de offentliga finanserna grundar sig på. Finansministeriets makroekonomiska prognos utarbetas på ekonomiska avdelningen vid finansministeriet på ett oberoende sätt (869/2012, 2 a §). En heltäckande beskrivning av de ekonomiska utsikterna återfinns i finansministeriets ekonomiska översikt.

3.1. De ekonomiska utsikterna

De ekonomiska konjunkturutsikterna 2015—2017

Samhällsekonomin i Finland befinner sig i en ytterst svår situation. Ekonomin har försvagats redan under tre år, och någon snabb vändning till en avsevärt bättre ekonomisk utveckling är inte att vänta. År 2014 minskade bruttonationalprodukten med 0,1 %.

Utvecklingen inom den internationella ekonomin har under den senaste tiden varit tudelad. Utsiktarna för tillväxt inom t. ex. den ryska ekonomin har redan under en längre tid varit svaga, och krisen i Ukraina har resulterat i att nedgången i ekonomin har accelererat. Å andra sidan har ekonomierna i många av Finlands viktiga handelspartner utvecklats i en gynnsam riktning. Särskilt i Förenta staterna och Storbritannien har tillväxten varit övergripande och det uppskattas att den ekonomiska situationen fortsätter att vara god under hela prognosperioden. Inom euroområdet har en måttlig ekonomisk tillväxt kommit igång, även om det inom området finns stora skillnader i tillväxttakten.

Det förutspås att Finlands totalproduktion kommer att öka med bara 0,5 % 2015. Det faktum att utrikeshandeln har blivit livligare främjar i betydande utsträckning tillväxten, medan den inhemska efterfrågan ökar i långsammare takt. År 2016 kommer tillväxtbasen att breddas, eftersom inte enbart den utländska efterfrågan och konsumtionsefterfrågan utan även investeringarna ökar. Särskilt de produktiva investeringarna börjar öka. Enligt prognosbilden stannar den kumulativa tillväxten 2015—2017 på endast 3,4 % och BNP blir 3 % mindre än i slutet av 2007.

På arbetsmarknaden är situationen fortsatt utmanande. Arbetslöshetsgraden ökar i år till 8,8 %. Det att den äldre befolkningen erbjuds arbete i större utsträckning höjer å andra sidan sysselsättningsgraden något. På arbetsmarknaden kommer antal et sysselsatta 2016 att öka något i och med att konjunkturerna blir lite bättre. Andelen långtidsarbetslösa förblir dock hög.

Inflationen stannar på 0,3 % 2015 och den beror främst på att skatteförhöjningarna har en höjande effekt på priserna. Under de kommande åren blir inflationen snabbare, men pristrycket blir mindre och inflationen underskider Europeiska centralbankens mål angående prisstabiliteten.

Riskerna i prognosen när det gäller den internationella ekonomin är fortsättningsvis negativa. I Kina har skuldsättningen och förmögenheten, t.ex. priset på bostäder och aktier, ökat i snabb takt. I en situation då tillväxten blir långsammare kan detta orsaka störningar på marknaden. Den ekonomiska utvecklingen i Ryssland kommer att vara svag under de närmaste åren. Slutet på en extraordinär penningpolitik, den begynnande stegringen i räntenivåerna och en starkare amerikansk dollar kan medföra starka reaktioner på finansmarknaden. De inhemska riskerna hänger fortfarande samman med realekonomins utveckling. En svag kostnadsmässig konkurrenskraft och strukturomvandlingen i ekonomin kan på kort sikt leda till en svagare ekonomisk tillväxt än väntat.

Utsikterna på medellång sikt

Trots att tillväxten har kommit igång förväntas den ekonomiska tillväxten vara långsam även 2018 och 2019. Inom industrin och hela ekonomin har en strukturomvandling pågått i många år, och detta har påverkat även de långsiktiga ekonomiska tillväxtutsikterna.

När befolkningen i arbetsför ålder minskar minskar arbetsinsatsen under de närmaste åren, men arbetskraftsandelarna beräknas stiga något framför allt i de äldre åldersgrupperna. En annan faktor som gör arbetsinsatsens tillväxt långsammare är den höga strukturella arbetslösheten.

Totalproduktivitets tillväxt har varit den ekonomiska tillväxtens viktigaste drivrutin under de senaste årtiondena. Under de senaste åren har totalproduktiviteten utvecklats ytterst blygsamt. Orsaken till den svaga ekonomiska utvecklingen har varit konjunkturfaktorer, men också strukturella faktorer. Produktionen i branscher med hög produktivitet har minskat betydligt och hela den ekonomiska strukturen har blivit servicedominerad. Totalproduktivitets trendtillväxt har legat kring noll de senaste åren och tillväxten beräknas även på medellång sikt vara betydligt långsammare än vad vi vant oss vid i början av 2000-talet.

Produktionspotentialen påverkas också av kapitalstocken. Investeringsgraden har i många år varit låg och detta har bidragit till att fördröja kapitalstockens tillväxt och således har den försvagat ekonomins framtida tillväxtpotential. Som helhet betraktad förutspås ekonomin växa med endast 1¼ % åren 2018 och 2019.

Samhällsekonomin utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BNP:s värde, m d euro	202,0	204,0	206,6	212,5	219,1	226,2	233,4
BNP, volymförändring, %	-1,3	-0,1	0,5	1,4	1,5	1,3	1,2
Arbetslöshetsgrad, %	8,2	8,7	8,8	8,6	8,3	7,9	7,6
Sysselsättningsgrad, %	68,5	68,3	68,8	69,1	69,6	70,0	70,3
Konsumtprisindex, förändrings-%	1,5	1,0	0,3	1,4	1,7	1,8	1,8
Lång ränta, 10 år, %	1,9	1,4	0,6	0,7	0,9	1,4	1,9

3.2. Utsikterna för den offentliga ekonomin

Den offentliga ekonomin i vårt land har fortsättningsvis uppvisat underskott på grund av den långvariga lågkonjunkturen, fastän anpassningsåtgärder som ökar inkomsterna och minskar utgifterna för sin del har dämpat en ökning av underskottet. Den ekonomiska tillväxten kommer att vara svag under de närmaste åren, och tillväxten räcker inte till för att korrigera obalansen i den offentliga ekonomin. Även efter det att lågkonjunkturen har gett vika belastas saldoto i den offentliga ekonomin av en åldrande befolkning, vilket ökar de offentliga utgifterna varje år om inte beslut om anpassningsåtgärder fattas. Detta drabbar främst den kommunala ekonomin och pensionssystemet.

År 2014 utgjorde saldoto i den offentliga ekonomin -3,2 % av totalproduktionen. Saldoto i den offentliga ekonomin förbättras ytterst långsamt under prognosperioden och den offentliga ekonomins skuld i förhållande till totalproduktionen växer och blir större än på årtionden.

Staten och kommunerna uppvisar ett tydligt underskott och även de övriga socialskyddsfonderna uppvisar ett litet underskott. Endast arbetspensionssektorn uppvisar ett överskott. Statens och kommunernas sammantagna underskott uppgick till närmare 10 miljarder euro 2014. Konjunkturväxlingarna avspeglas tydligast i saldoto för statsfinanserna på grund av att särskilt skatteinkomsterna är ytterst konjunkturkänsliga. Statens underskott minskar långsamt under prognosperioden, men underskottet i kommunalekonomin förblir så gott som oförändrat. I utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin ingår inte några antaganden angående kommunernas egna anpassningsåtgärder 2016—2019. Arbetspensionsanstaltens överskott minskar av de lägre förmögenhetsinkomsterna samt av pensionsutgifterna. De utgifter som följer av arbetslösheten försvagar saldoto i de övriga socialskyddsfonderna.

Trots anpassningsåtgärder har utgifterna fortsatt och fortsätter att öka oavbrutet. Utgiftsgraden, dvs. utgifterna i förhållande till totalproduktionen, har stigit mycket högt framför allt på grund av den långsamma tillväxten av BNP, men utgiftsgraden höjs också av de utgifter som beror på bl.a. arbetslösheten och den åldrande befolkningen. Skatthöjningarna har höjt skattegraden, dvs. skatternas förhållande till totalproduktionen. För slutet av ramperioden finns inte några beslut om betydande ändringar i beskattningsgrunderna och skattegraden håller sig relativt stabil. I och med skattereformen hösten 2014 kommer arbetspensionsavgifterna inte att höjas efter 2017.

Den offentliga ekonomins centrala nyckeltal enligt nationalräkenskaperna, i förhållande till bruttonationalprodukten (%)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Skatter och socialskyddsavgifter	43,9	44,2	44,4	44,3	44,0	43,9	43,8
Offentliga samskaps utgifter	57,8	58,6	59,1	58,7	58,3	58,0	57,9
Offentliga samskaps nettokreditgivning	-2,5	-3,2	-3,4	-3,2	-3,1	-2,7	-2,5
— Statsförvaltningen	-3,7	-3,7	-3,2	-3,1	-2,8	-2,6	-2,3
— Lokalförvaltning	-0,7	-0,9	-1,0	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
— Arbetspensionsanstalter	1,8	1,7	1,2	1,3	1,1	0,9	0,8
— Övriga socialskyddsfonder	0,0	-0,3	-0,4	-0,5	-0,4	-0,1	0,0
Primärt saldo	-2,4	-2,9	-3,0	-2,9	-2,8	-2,7	-2,5

Den offentliga ekonomins centrala nyckeltal enligt nationalräkenskaperna, i förhållande till bruttonationalprodukten (%)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Strukturellt saldo	-0,8	-1,4	-1,8	-2,3	-2,6	-2,6	-2,5
Offentliga samfunds bruttoskuld	55,8	59,3	62,5	64,4	66,0	67,0	67,8
Statsskulden	44,4	46,6	48,7	50,2	51,6	52,5	53,1

3.3. Strukturförändringarna i ekonomin, den åldrande befolkningen och hållbarheten i den offentliga ekonomin

Den finska ekonomin har under de senaste åren drabbats hårt av strukturomvandlingen inom industrin, som har försvagat möjligheterna till ekonomisk tillväxt. Tillväxtutsikterna för de kommande åren försvagas dessutom av det minskande antalet personer i yrkesverksam ålder. En bestående ytterligare utmaning för balanseringen av den offentliga ekonomin orsakar ökningen av utgifterna för pensioner, hälso- och sjukvård samt långtidsvård till följd av befolkningens åldrande.

Saldot i den offentliga ekonomin på lång sikt mäts genom hållbarhetsgapet, som är det nuvarande värdet på framtida underskott i den offentliga ekonomin. Hållbarhetsgapet talar om hur mycket den offentliga ekonomin ska stärkas på medellång sikt för att skuldsättningen ska kunna hållas i styr utan ytterligare åtgärder även på lång sikt när de åldersrelaterade utgifterna ökar.

Finansministeriets ekonomiska avdelning har utarbetat uppskattningen av den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt i enlighet med de metoder och beräkningsgrunder som är gemensamma för hela EU. Vid uppskattningen av de åldersrelaterade utgifterna har man använt en analysmodell för socialutgifterna (SOME-modellen) som har utvecklats vid social- och hälsovårdsministeriet. Beräkningens bakgrundsantaganden (sysselsättning, produktivitet, ränta, inflation) grundar sig på antagandena i en rapport om åldrandet som har utarbetats av EU:s kommitté för ekonomisk politik och som offentliggörs 2015¹⁾.

Enligt antagandena kommer ökningen av produktiviteten i Finland att vara i genomsnitt 1,4 % åren 2019—2060. Från antagandena i rapporten om åldrandet görs undantag i bedömningen av befolkningsutvecklingen, där Statistikcentralens befolkningsprognos från 2012 har använts, samt i uppskattningen av den ekonomiska utvecklingen åren 2015—2019, som grundar sig på finansministeriets ekonomiska prognos.

Beaktandet av den pensionsreform som avses träda i kraft vid ingången av 2017 har minskat hållbarhetsgapet i den offentliga ekonomin med ca en procentenhet. Reformen förväntas både höja sysselsättningsgraden och minska pensionsutgifterna. Uppskattningen av det strukturella saldot i den offentliga ekonomin på medellång sikt har dock försvagats avsevärt jämfört med uppskattningen från förra hösten, vilket har ökat det uppskattade hållbarhetsgapet med ca två procentenheter. Hållbarhetsgapet uppskattas vara ca 5 % i förhållande till bruttonationalprodukten på 2019 års nivå.

¹⁾The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies, European Economy 8/2014.

Hållbarhetsberäkningen är till sin natur en beräkning där utvecklingen enligt de gällande bestämmelserna projiceras på framtiden med hjälp av befolkningsprognosen, åldersgruppspecifika utgiftsandelar och uppskattningar av den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. Ju längre fram i tiden vi går, desto större blir osäkerheten i beräkningen, och därför är beräkningen känslig för de antaganden som använts. Beräkningarna av hållbarhetsgapet är trots detta nyttiga, eftersom de erbjuder ett logiskt sätt att analysera framtida utmaningar och möjligheter i den offentliga ekonomin.

4. Statens finansiella åtaganden och risker

Statens finansiella åtaganden — och därmed risker — kan uppstå på olika håll inom staten (t.ex. budgetekonomin), övrig offentlig ekonomi (t.ex. statens fonder, affärsverken, kommunerna) den privata sektorn (t.ex. statsbolagen) eller finansmarknaden (t.ex. banksektorn).¹⁾ Det är dock inte möjligt att identifiera alla potentiella finansiella risker.

I tabellen ingår en sammanfattning av statens tillgångar och av det nominella värdet för vissa definierbara åtaganden. Uppgifterna om statens reala och finansiella förmögenhet baserar sig på finansräkenskaper. När det gäller den finansiella förmögenheten presenteras i tabellen dessutom vissa viktiga, offentligt noterade aktieinnehav. Utöver dessa äger staten eller är delägare i flera andra företag för vilka värderingen baserar sig på bokföringsvärdet. Till de viktigaste hör bl.a. VR-Group Ab, Finlands Industriinvestering Ab och Patria Abp. År 2008 minskade statens finansieringstillgångar med över 13 miljarder euro, dvs. med över 8 procentenheter i förhållande till BNP, framför allt på grund av lägre aktiekurser. Också 2011 minskade den finansiella förmögenheten kännbart. Efter 2011 har finansieringstillgångarna ökat till följd av stigande börskurser. Staten har genom sitt ägande under de senaste åren fått utdelningsinkomster på cirka 1,2 miljarder euro, vilket motsvarar 2,5 % av statens bokföringsmässiga inkomster. Under rekordåret 2007 var utdelningsinkomsternas andel nästan 4 %. Försäljningen av egendom minskar naturligtvis vinstutdelningsflödet för gott.

Sammanfattning av statens åtaganden och risker

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tillgångar						
Statens reelltillgångar		47,7	49,5	51,1	51,9	
% av BNP		25,5	25,2	25,6	25,7	
Statens finansiella förmögenhet	58,5	64,4	56,8	59,6	61,2	
% av BNP	32,3	34,4	28,8	29,8	30,3	
– varav						
Statskassan	9,6	11,2	10,3	7,4	4,6	3,1
Solidium	7,6	9,3	6,9	7,2	8,2	7,6
Övrigt noterat aktieinnehav	10,4	12,1	8,6	7,8	9,5	10,9
Bostadsfondens fordringar	8,6	8,2	7,7	7,2	6,5	6,0

¹⁾ Kapitlet bygger på en rapport som innehåller en översikt över statens finansiella åtaganden och risker 2015 och som ingår som en bilaga till planen för de offentliga finanserna.

Sammanfattning av statens åtaganden och risker

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Åtaganden						
Statsskulden	64,3	75,2	79,7	83,9	89,7	95,1
% av BNP	35,5	40,2	40,5	42,0	44,4	46,6
Kommunernas skuld	10,0	10,6	11,4	12,9	14,9	16,8
% av BNP	5,5	5,7	5,8	6,4	7,4	8,2
Statsborgen	26,2	27,6	31,6	37,2	42,8	48,7
% av BNP	14,5	14,2	16,1	18,6	21,2	23,9
— Finnvera	13,6	13,2	14,4	15,4	15,7	20,3
— Studielån	1,3	1,4	1,4	1,5	1,6	1,7
— EFSF, Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten	0	0	2,1	5,1	6,2	6,6
— Finlands Bank	3,8	3,9	3,9	4,1	7,7	7,9
— Statliga fonder	6,3	7,9	9,1	10,2	11,2	11,8
— Övriga	1,2	0,3	0,6	0,8	0,5	0,3
Kapitalåtaganden ¹⁾	4,7	5,1	5,8	17,0	17,1	17,2
% av BNP	2,6	2,7	3,0	8,5	8,4	8,5
Övriga åtaganden ²⁾	99,5	105,1	112,3	119,0	117,6	132,6
% av BNP	55,0	56,2	57,0	59,6	58,2	65,0
— Budgetekonomi	99,5	103,3	110,4	117,0	115,4	130,1
— Fondekonomi	-	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7
— Affärsverken	-	1,4	1,5	1,5	1,6	1,8

¹⁾ Kapital till internationella finansinstitut som ska betalas om det behövs kapital för att täcka förluster eller för att undvika insolvens.

²⁾ Textens pensions ansvar och behovet av ans lag till följd av användningen av fyllmakter

Statens åtaganden omfattar förutom skulder och pensionsansvar främst borgensförbindelser vars nominella belopp har ökat märkbart under de senaste åren. Särskilt borgensförbindelserna för Finnvera och statens fonder — i praktiken för bostadslån med statsborgen — har ökat. Utgående från läget 2014 har det nominella beloppet av de borgensförbindelser som granskas ovan fördubblats på några år och är nu cirka 24 % i förhållande till totalproduktionen. Dessutom har antalet kapitalåtaganden som ska betalas om de internationella finansinstituten så kräver fördubblats närmast till följd av skötseln av den ekonomiska krisen i EU. Kapitalåtagandena motsvarar cirka 8,5 % av totalproduktionen.

Åtaganden både till följd av inhemsk (Finnvera, statliga fonder, studielån osv.) och utländsk (skötsel av krisen mm.) borgensverksamhet har alltså ökat markant under de senaste tio åren. För närvarande är de nominella värdena för borgensförbindelser och åtaganden som uppkommit till följd av inhemsk och utländsk verksamhet nästan lika höga. Vid en jämförelse av detta slag är det skäl att beakta att riskerna i samband med olika typer av åtaganden kan vara olika stora. Mer omfattande åtaganden innebär inte automatiskt större risk. Det är dock svårt att göra en entydig bedömning av riskerna i samband med åtagandena och därför används i denna granskning för tydlighetens skull de nominella värdena för åtagandena.

I internationellt perspektiv är Finlands borgensförbindelser på hög nivå. En jämförelse av de nominella värdena för borgensförbindelser mellan länder är svår att göra, bl. a. på grund av olika rapporteringspraxis i olika länder. I enlighet med det tillgängliga materialet från Eurostat är Finlands borgensförbindelser i förhållande till totalproduktionen dock de tredje högsta i EU-länderna.¹⁾

Riskerna i samband med de offentliga finanserna är ofta på ett eller annat sätt bundna till den allmänna ekonomiska utvecklingen. När den faktiska konjunkturutvecklingen visar sig vara svagare än väntat, ökar vanligen den offentliga upplåningen mer än beräknat. Särskilt under en exceptionellt djup konjunkturedgång och recession har nivån på den offentliga skulden klart stigit mer än beräknat.

Bl. a. OECD har bedömt hur känslig den finländska offentliga ekonomin är för konjunkturväxlingar. Till följd av storleken på den offentliga ekonomin och samhällsekonomis struktur är Finland i genomsnitt mera känsligt för förändringar i makroutvecklingen än många andra EU-länder. För Finlands del leder en tillväxt av totalproduktionen som är 1 procentenhet lägre än beräknat till en motsvarande minskning av saldot i de offentliga finanserna med nästan 0,6 % i förhållande till totalproduktionen. För statens del syns detta främst i fråga om konjunktur känsliga skatteinkomster, såsom samfundsskatten, och arbetslöshetsrelaterade kostnader.

Användningen av genomsnittliga elasticiteter för att beskriva känsligheten i de offentliga finanserna kan dock ge en alltför dämpad bild av riskerna i makroutvecklingen. I ett exceptionellt svårt ekonomiskt läge kan de offentliga finanserna försvagas genom samtidig påverkan av flera olika faktorer. Till följd av att totalproduktionen minskar, sjunker skatteinkomsterna och de arbetslöshetsrelaterade kostnaderna ökar. Samtidigt kan den ränta som investerarna kräver för lånepengarna stiga märkbart och det kan bli svårare att få lån. Exempelvis kan en tillspetsning av de geopolitiska motsättningsförhållandena avspeglas i saldot i de offentliga finanserna via ett flertal olika kanaler för påverkan.

Riskerna i samband med makroutvecklingen, den offentliga skuldsättningen, den offentliga sektorns ägande, beviljade exportgarantier och övriga åtaganden inom den offentliga sektorn korrelerar med varandra. Under normala konjunkturväxlingar realiserar vanligen bara en del av riskerna. Granskning av riskerna som separata fenomen kan därmed ge en alltför positiv bild av hur stabilt saldot i de offentliga finanserna är och hur väl det klarar risker.

För att beslutsfattarna ska ha en så heltäckande bild som möjligt av de finansiella riskerna behövs det förutom ekonomiska prognoser också kompletterande granskningar. Exempelvis när det gäller banksektorn är det nödvändigt att med hjälp av s.k. stresstest bedöma bankernas sårbarhet. Med hjälp av stresstesterna bedöms vanligen hur enskilda banker klarar sig ekonomiskt, om makroutvecklingen blir svagare än beräknat. För att man ska kunna garantera ett fungerande samhälle är det under alla förhållanden nödvändigt att trygga banksystemet. För att trygga systemet har staterna i krisituationer ofta varit tvungna att stödja bankerna genom offentliga medel.

Kostnaderna för t. ex. bankkrisen i samband med recessionen i Finland i början av 1990-talet uppskattas till 11 % i relation till nationalprodukten. Den finländska banksektorn klarade sig dock så gott som oskadd genom den betydande minskning av totalproduktionen som följde efter finans-

¹⁾I Eurostats material ingår också lokalförvaltningens borgen.

krisen 2009. Den offentliga skulden steg däremot snabbt och fick fart av den bankkras som vid samma tidpunkt utbröt när den bubbla som gällde fastighetspriserna på Irland sprack. På några år hade den offentliga skulden stigit till över 100 % i förhållande till nationalprodukten, när skulden ännu 2008 motsvarade 44 % av nationalprodukten. Kostnaderna för en bankkras kan alltså öka den offentliga skulden betydligt mera än vad som kunde förutses enbart på basis av makroutvecklingen.

5. Statsfinanserna

Det rambeslut som gäller statsfinanserna baserar sig på den ram för valperioden som regeringen beslutade om den 3 april 2014 och som justeras för åren 2016—2019 med beaktande av de beslut som har fattats under året, priskorrigeringsarna samt de strukturella korrigeringsarna i ramen och den aktuella prognos som gäller den makroekonomiska utvecklingen. I regel har ramen inte innehållit några politiska riktlinjer, och den har upprättats så att det utgör en tillförlitlig grund för de beslutsrelaterade åtgärder som vidtas under följande valperiod.

5.1. Rambestämmelsen för statsfinanserna

För att säkerställa en ansvarsfull och långsiktig utgiftspolitik som främjar ekonomisk stabilitet har regeringen förbundit sig till utgiftsramen för statsfinanserna. Rambeslutet för 2016—2019 innehåller inte den s.k. ramnivån för valperioden. Beslutet om ramnivån för valperioden 2016—2019 fattas av den regering som tillsätts efter riksdagsvalet i april. I denna plan för de offentliga finanserna behandlas sålunda utvecklingen av utgifterna i rambeslutet på en mer allmän nivå.

5.2. Utgiftsutvecklingen och anslagsramarna inom budgetekonomin

Utvecklingen av utgifterna inom budgetekonomin 2015—2019

Budgetekonomins utgifter sammanlagt har jämfört med rambeslutet från våren 2014 ökat med cirka 1,2—1,8 miljarder euro per år. Utgifterna inom förvaltningsområdena (budgetekonomins utgifter plus ränteutgifterna för statskulden) har ökat med cirka 2,1—2,7 miljarder euro jämfört med förra våren. Utgifterna inom samtliga förvaltningsområden stiger reellt under ramperioden 2016—2019 med i genomsnitt cirka ½ % per år, när de strukturella ändringarna har beaktats. Nominellt beräknas utgifterna inom förvaltningsområdena öka med i genomsnitt drygt 1½ % per år.

Nivån på utgifterna i ramen beräknas 2016 uppgå till cirka 43,1 miljarder euro, vilket är 0,8 miljarder euro mera än vad som budgeterats för 2015. Utgifterna i ramen förblir i genomsnitt på samma nivå under ramperioden, och uppgår till 43,0 miljarder euro 2019. Jämfört med rambeslutet från våren 2014 ökar ramutgifterna med cirka 1,4—1,6 miljarder euro. Av ökningen får cirka 0,2 miljarder euro sin förklaring av ändringarna i pris- och kostnadsnivån. Utgifterna i ramen ökar dessutom med cirka 0,4—0,5 miljarder euro på grund av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna och med 0,1—0,5 miljarder euro på grund av de nya utgifterna för de trafikprojekt som har tagits in efter planen för de offentliga finanserna från våren 2014.

Utgifter utanför ramen

Utgifterna utanför ramen beräknas 2016 uppgå till cirka 11,3 miljarder euro, vilket är något under 0,7 miljarder euro mindre än de utgifter utanför ramen som budgeterats för 2015. Bland annat utgifterna för finansiella investeringar, utgifter för motsvarande inkomster från EU och ränteutgifterna på statsskulden kommer att minska jämfört med 2015. Utgifterna för finansinvesteringar minskar med rentav 560 miljoner euro, vilket bl.a. beror på sänkningen av refinansieringslånen för exporten samt på att de tidsbundna utgifterna för finansinvesteringar enligt det beslutna tillväxtpaketet för 2014 upphör.

Statens konjunkturrelaterade utgifter ökar under ramperioden från cirka 4,3 miljarder euro (2016) till cirka 4,7 miljarder euro 2017. Den största orsaken till detta är överföringen av beräkningen och utbetalningen av utkomststödet till FPA från och med 2017, vilket minskar kommunernas statsandelar, men ökar de utgifter för det grundläggande utkomststödet som står utanför ramen med nästan 0,5 miljarder euro. Under ramens sista år väntas en förbättring i arbetslöshetsituationen och en sänkning av de konjunkturrelaterade utgifterna.

	2015	2016	2017	2018	2019
Konjunkturrelaterade utgifter	3,9	4,3	4,7	4,4	4,2
Kompensation till kommunerna för ändringarna i skattegrunderna	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5
Utgifter motsvarande inkomster som erhålls från EU	1,2	1,0	1,1	1,1	1,1
Utgifter motsvarande tippningsvinstmedel och intäktföringen från Penningautomatföreningen samt totospel	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Ränteutgifter	1,8	1,6	1,5	1,5	1,6
Finansiella investeringar	0,8	0,3	0,4	0,2	0,2
Tekniska genomgångsposter	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Mervärdesskatteanslag	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Överföring till statens televisions- och radiofond	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Överföring till fonden för finansiell stabilitet	0,2				
Sammanlagt	12,0	11,3	12,0	11,5	11,4

Jämfört med planen för de offentliga finanserna från våren 2014 har de konjunkturrelaterade utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa, utgifterna för bostadsstöd och övriga utgifter stigit med ca 0,5—1,0 miljarder euro på grund av den försvagade konjunkturprognosen och den strukturella ändring av utkomststödet som innebär att utbetalningen överförs till FPA. Å andra sidan är kalkylen över ränteutgifterna för statsskulden ca 0,5—1,3 miljarder euro lägre, beroende på den exceptionellt låga räntenivåkalkylen.

Justeringar av pris- och kostnadsnivån samt strukturella förändringar

Justeringarna av pris- och kostnadsnivån höjer den totala utgiftsnivån åren 2015—2019 med 207 miljoner euro jämfört med planen för de offentliga finanserna från våren 2014. Av detta belopp orsakas 197 miljoner euro av övergången till 2016 års pris- och kostnadsnivå och resten av justeringar av pris- och kostnadsnivån för 2014—2015.

I justeringarna av pris- och kostnadsnivån för 2016 har man endast beaktat de lagstadgade och avtalsbaserade priskorrigeringsarna. De korrigeringar av pris- och kostnadsnivån som görs i ramnivån preciseras i och med de nya prognoser som görs efter riksdagsvalet i samband med beredningen av den nya planen för de offentliga finanserna och av budgetpropositionen för 2016. Justeringarna av pris- och kostnadsnivån behandlas närmare i bilaga 2.

I ramen görs inga sådana strukturella ändringar som motsvarar ändringarna i tidsplanen eller genomgångsposterna, eftersom det för perioden 2016—2019 inte för närvarande finns en ram för valperioden. Det finns dock skäl att påpeka att det efter den senaste planen för de offentliga finanserna har förekommit fördröjningar i olika projekt och anskaffningar och att man därmed är tvungen att höja anslagsnivån för perioden 2016—2019 med över 250 miljoner euro (motsvarande besparing gäller åren 2014—2015).

Ramarna för statsfinanserna för varje förvaltningsområde samt en uppskattning av utgifterna utanför ramen 2016—2019, miljoner euro enligt pris- och kostnadsnivån 2016

	2016	2017	2018	2019
23. Statsrådets kansli	192	192	184	182
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	21	21	21	21
Sammanlagt	213	213	205	203
24. Utrikesministeriet	1 199	1 229	1 258	1 292
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	26	26	26	26
Sammanlagt	1 226	1 255	1 284	1 318
25. Justitieministeriet	812	814	831	831
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	56	57	57	58
Sammanlagt	868	871	888	889
26. Inrikesministeriet	1 145	1 130	1 111	1 104
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	76	74	74	74
Sammanlagt	1 222	1 204	1 185	1 179
27. Försvarsministeriet	2 500	2 424	2 376	2 371
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	356	339	329	328
Sammanlagt	2 856	2 764	2 705	2 699
28. Finansministeriet	15 857	15 413	15 538	15 592
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	1 749	1 806	1 838	1 879
Sammanlagt	17 606	17 219	17 376	17 471
29. Undervisnings- och kulturministeriet	6 391	6 376	6 358	6 321
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	567	720	572	577
Sammanlagt	6 957	7 096	6 930	6 898
30. Jord- och skogsbruksministeriet	1 598	1 621	1 635	1 627
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	872	892	897	901
Sammanlagt	2 470	2 513	2 531	2 528
31. Kommunikationsministeriet	2 024	2 154	2 285	2 265
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	906	896	884	889
Sammanlagt	2 930	3 050	3 169	3 154
32. Arbets- och näringsministeriet	2 293	2 331	2 352	2 380
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	465	495	458	458
Sammanlagt	2 759	2 826	2 810	2 838

Ramarna för statsfinanserna för varje förvaltningsområde samt en uppskattning av utgifterna utanför ramen 2016—2019, miljoner euro enligt pris- och kostnadsnivån 2016

	2016	2017	2018	2019
33. Social- och hälsovårdsministeriet	8 713	8 692	8 723	8 757
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	4 640	5 104	4 807	4 601
Sammanlagt	13 353	13 796	13 530	13 357
35. Miljöministeriet	195	191	187	184
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	11	11	11	11
Sammanlagt	206	201	198	195
36. Räntor på statsskuden	-	-	-	-
Uppskattning av utgifterna utanför ramen	1 574	1 511	1 511	1 573
Sammanlagt	1 574	1 511	1 511	1 573
Ramarna för förvaltningsområdena sammanlagt¹⁾	43 090	42 743	42 972	43 040
Uppskattning av utgifterna utanför ramen sammanlagt	11 338	11 973	11 497	11 408
Huvudtitlarna sammanlagt	54 429	54 716	54 469	54 448

¹⁾ Huvudtitlarna 21 och 22 ingår i shtsumman.

5.3. Riktlinjer för budgetekonomin 2016—2019

Utgiftsnivån för 2016—2019 grundar sig på den gällande lagstiftningen och på de effekter som den nuvarande regeringens beslut har på utgiftsnivån de kommande åren. Rambeslutet har upprättats så att det ska utgöra en tillförlitlig grund för uppskattningen av utgifterna under följande valperiod bl. a. vid förhandlingarna om regeringsprogrammet. I rambeslutet ingår därför vissa utgiftshöjningar som bedöms vara oundvikliga och vars syfte är att säkerställa ändamålsenliga verksamhetsbetingelser för budgetekonomin under de följande fyra åren. Dessa höjningar hänför sig till bl. a. de utgifter som reserverats för att utveckla trafikprojekt under slutet av ramperioden, till utgifterna för den militära krishanteringen samt till vissa omkostnader.

Anpassningen av statsfinanserna 2012—2019

Som en följd av de beslut som fattats under valperioden 2011—2015 har man i utgifterna inom statsfinanserna gjort en besparing på sammanlagt ca 4,6 miljarder euro (brutto) på 2015 års nivå jämfört med det sista rambeslutet under föregående valperiod. Besluten om besparingarna är av permanent natur och gäller således fortfarande vid dimensioneringen av utgiftsnivån för perioden 2016—2019. De största besparingarna riktas på 2015 års nivå till kommunernas statsbidrag (ca 1,8 miljarder euro), till överföringarna till hushåll och allmännyttiga samfund (ca 1,1 miljarder euro inklusive FPA:s förmåner) och till statens konsumtionsutgifter (ca 1,0 miljarder euro).

Samtidigt har man under valperioden även beslutat om flera utgiftsökningar, varav de största gäller hushållen (ca 0,6 miljarder euro) och den kommunala ekonomin (ca 0,4 miljarder euro). Under de senaste månaderna har regeringen dessutom fattat beslut om nya trafikprojekt (t.ex. fortsättningen på västmetron och bevarandet av Centrumslingan inom ramen), vilket ökar utgifterna från och med 2016 och minskar anpassningsåtgärdernas storleksförhållande.

Enligt nettobelopp uppgår anpassningsåtgärderna i fråga om statens budgetutgifter till ca 3 miljarder euro på 2015 års nivå jämfört med det sista rambeslutet under föregående valperiod.

Statens anpassningsåtgärders storleksförhållande, miljarder euro

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Åtgärder som ökar statens skatteinkomster	-0,8	-2,4	-3,3	-4,3	-4,5	-4,5	-4,4	-4,4
Åtgärder som minskar statens skatteinkomster	0,9	1,1	2,1	2,7	2,3	2,2	2,2	2,2
Kompensationen till kommunerna för ändringarna i skattegrunderna	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0
Statens anslagsbesparingar	-1,1	-2,0	-2,9	-4,6	-4,7	-4,8	-4,9	-4,9
Ökningar av statens utgifter	0,9	1,6	2,0	1,7	1,8	2,2	2,2	2,2
Uppskattade intäkter från bekämpningen av grå ekonomi	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Statens anpassning sammanlagt	0,1	-1,8	-2,3	-4,9	-5,4	-5,2	-5,2	-5,2

Anpassningsåtgärderna i fråga om inkomsterna uppgår till ett nettobelopp på ca 1,6 miljarder euro på 2015 års nivå jämfört med det sista rambeslutet under föregående valperiod. Intäkterna av rundradioskatten har inte beaktats i detta kapitel, men åtgärderna som ökar skatteintäkterna innefattar slopandet av justeringarna av förvärvsinkomsten enligt inkomstnivån åren 2013, 2014 (delvis) och 2016.

De viktigaste enskilda skatteändringarna har varit höjningen av samtliga moms-skattesatser år 2013 (ca 0,8 miljarder euro på 2015 års nivå samt sänkningen av samfundsskattesatsen år 2014 (ca -0,9 miljarder euro på 2015 års nivå).

Strukturpolitiska åtgärder

Rambeslutet innehåller de åtgärder i regeringens strukturpolitiska program för vilka det finns beslut om genomförandesättet, för vilka riksdagen har godkänt lagändringarna samt för vilka det finns exakta uppgifter om konsekvenserna. De strukturpolitiska åtgärder som budgeterats i rambeslutet ökar statens utgifter med nästan 100 miljoner euro per år under ramperioden.

I ledningsgruppens slutrapport om genomförandet av det strukturpolitiska programmet (27.2.2015) finns närmare uppgifter om hur åtgärderna i programmet framskrider. Efter att slutrapporten offentliggjordes har vissa åtgärder i programmet ändrats i samband med riksdagsbehandlingen, och därför avviker de uppskattningar av programmets ekonomiska konsekvenser som presenteras här från dem som presenteras i slutrapporten.

Tillväxstsatsningar 2014—2016

I samband med den föregående planen för de offentliga finanserna beslutade regeringen att inrikta statens förmögenhet på en produktivare användning än för närvarande. Som ett led i omfördelningen av statens förmögenhet har det fattats beslut om betydande tillväxtinvesteringar. De viktigaste satsningarna rör tillväxtskapande investeringar i kompetens och innovationer samt trafik- och byggprojekt med snabb sysselsättande verkan. En del satsningar på tillväxt kommer att inverka på anslagen även under perioden 2016—2019, bl. a. för kapitaliseringen av universiteten

har man reserverat 150 miljoner euro för 2017. Højningarna av Tekes lånefullmakter för projekt inom cleantech och bioekonomi samt affärsverksamhet som grundar sig på digitalt värdeskapande fortsätter.

Paketet under den valperiod som avslutas

Under den valperiod som avslutas har man lagt stor vikt vid att effektivisera bekämpningen av den grå ekonomin. Under 2016—2019 fortsätter man delvis med de anslagsökningar som har riktats till detta ändamål. För att effektivisera bekämpningen av den grå ekonomin riktas det till åklagarväsendets omkostnader en årlig ökning på 2,3 miljoner euro för hela ramperioden. Även skatteförvaltningens anslag för bekämpning av den grå ekonomin ska ökas.

I syfte att genomföra ungdomsgarantin under valperioden 2011—2015 har den årliga finansieringen för åtgärder som främjar ungdomars sysselsättning ökat med sammanlagt 60 miljoner euro inom arbets- och näringsministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Dessa anslagstillägg, med undantag av tillägget på ca 7,5 miljoner euro till det uppsökande ungdomsarbetet, ingår även efter 2015 i den finansieringsgrund som baserar sig på rambeslutet. Finansieringsnivån för den grundläggande yrkesutbildningen täcker dessutom den årliga anslagsökning på 14 miljoner euro i rambeslutet för 2014—2017 som har använts i syfte att trygga genomförandet av ungdomsgarantin.

Finland 100 år

Under ramperioden ska man finansiera arrangemangen för firandet av 100-årsjubileet för Finlands självständighet. För att täcka utgifterna för jubileumsåret har det i enlighet med regeringens riktlinjer reserverats sammanlagt 20 miljoner euro från och med 2013.

5.3.1. Riktlinjer för de olika förvaltningsområdena

Statsrådets kansli

Anslagen under statsrådets kanslis huvudtitel omfattar i genomsnitt ca 210 miljoner euro per år under ramperioden.

Statsrådets och ministeriernas gemensamma förvaltnings- och serviceuppgifter har sammanförts under statsrådets kansli den 1 mars 2015. Vid statsrådets kansli har inrättats en ny avdelning, statsrådets förvaltningsenhet. Genom att sammanföra uppgifter strävar man bl. a. efter att avveckla olika förfaranden mellan ministerierna och att förenhetliga de processer inom statsrådet som gäller förvaltnings- och serviceuppgifter. De resurser som motsvarar uppgifterna som överförs har i budgeten för 2015 överförs från de andra ministeriernas huvudtitlar till huvudtiteln för statsrådets kansli och de har tagits med i ramen för de följande åren.

Utrikesministeriets förvaltningsområde

Anslagsnivån för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde är 1,2 miljarder euro år 2016 och ökar under ramperioden till 1,3 miljarder euro 2019.

I beskickningsnätet ska resurserna koncentreras till de länder och områden vars ekonomiska och politiska betydelse håller på att öka, med beaktande av bl.a. tyngdpunkterna för Team Finland-strategin. Förnyandet av representationens struktur och verksamhetssätt fortsätter genom utnyttjande av samarbetsmöjligheter m.m. med övriga nordiska länder, EU-länder och Europeiska utrikes-tjänsten. Med en nya lag om medborgarservice som grund söker man samtidigt olika sätt för att organisera de lagstadgade medborgartjänsterna på ett mera flexibelt sätt än tidigare. I planen för de offentliga finanserna har man beaktat projektet för ombyggnaden av Finlands ambassads campusområde i New Delhi.

Riktlinjerna i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen (2012), strategin för civil kris-hantering (2008) och åtgärdsprogrammet för fredsfrämjande (2011) har beaktats i anslagen för krishantering. Anslagen för den militära krishantering har dimensionerats till en nivå som i motsvarar användningen av anslag under de föregående fyra åren i genomsnitt, dvs. till en nivå på ca 43 miljoner euro.

Anslagen för utvecklingssamarbetet har för 2016—2019 dimensionerats till en BNI-nivå enligt 2015, dvs. till 0,49 procent från uppskattningen av den nominella bruttonationalinkomsten. Dimensioneringsgrunden motsvarar det förfarande som har iakttagits tidigare vid övergången av valperioderna. Målet är att säkerställa en sådan utveckling av anslagen inom vilken en anslags-nivå på 0,7 procent i förhållande till bruttonationalinkomsten kan uppnås och Finlands internatio-nella åtaganden fullgöras. Detta åtagande är en central del i Finlands konsekventa utrikes- och säkerhetspolitik. Regeringen eftersträvar en ökning av utvecklingssamarbetsanslagens andel av BNI genom att styra inkomsterna från auktioneringen av utsläppsrätter till utvecklingssamarbetet och klimatfinansieringen som en del av Finlands officiella bistånd i takt med att intäkterna från utsläppshandeln inflyter.

Justitieministeriets förvaltningsområde

Anslaget under justitieministeriets huvudtitel uppgår till 868 miljoner euro 2016 och stiger till 889 miljoner euro 2019. Utgifterna för valet 2019 leder till en engångshöjning av nivån.

För att rättssäkerheten ska kunna bevaras i det allt stramare ekonomiska läget måste verksam-heten inom förvaltningsområdets olika sektorer effektiviseras avsevärt och strukturerna ses över. Genomförandet av åtgärderna i reformprogrammet för rättsvården för åren 2013—2025 fortsät-ter. De åtgärder som ska genomföras under planeringsperioden gäller strukturer inom domstolar-na, den offentliga rättshjälpen och utredningsväsendet samt avgifter, procedurbestämmelser och utveckling av arbetsmetoderna. Brottsåtföljdsmyndighetens anstaltsbestånd anpassas till den nivå som antalet fångar och ramarna förutsätter.

Inom lagberedningen kommer man mer än tidigare att fästa vikt vid konsekvenserna av bestäm-melserna och vid kunskapsunderlaget för beredningen, så att man genom lagstiftningen på ett kostnadseffektivt sätt når de önskade målen utan att onödigt belasta medborgarna eller företagen.

Arbetet med att bekämpa den grå ekonomin har varit resultatrikt inom åklagarväsendet. I prakti-ken handlar det om grova skatte-, gäldenärs- och bokföringsbrott där effektiviteten inom utred-ningen av de ekonomiska brotten väsentligen är beroende av i vilken utsträckning åklagarväsen-det klarar av att ta hand om de mål som blir klara för behandling. I de mål som åklagarna i eko-

nomiska brottmål avgjorde 2012 uppgick skadan eller den ekonomiska vinningen av brotten till sammanlagt ca 95 miljoner euro, 2013 till ca 87 miljoner euro och 2014 till ca 133 miljoner euro. I samband med ekonomiska brott 2010—2014 har man omhändertagit egendom för sammanlagt ca 182 miljoner euro. Den ekonomiska vinningen av brott är dock inte ett tillräckligt mått på omfattningen av den grå ekonomin, för i brottmål som huvudsakligen gäller grå ekonomi finns det målsägande som tilldöms skadestånd och därmed finns det inte längre kvar någon vinning av brott att konfiskera. Vid dimensioneringen av ramen har man beaktat ett årligt tillägg på 3,3 miljoner euro under hela ramperioden 2016—2019 avsett för åklagarväsendet för bekämpning av den grå ekonomin. Av detta belopp fördelas 0,4 miljoner euro inom förvaltningsområdet. Beredningen för 2016—2019 av programmet för bekämpning av grå ekonomi kan fortsätta som myndighetsarbete, och då är det i praktiken skatteförvaltningen, Polisstyrelsen och Riksåklagarämbetet som ska utarbeta en gemensam verksamhetsstrategi som gäller den grå ekonomin och besluta om åtgärder som det är meningen att genomföra under följande regeringsperiod och som i sin tur hänför sig till utvecklandet av arbetsprocesserna, strukturen och effektiviteten inom åklagarväsendet i enlighet med reformprogrammet för rättsvården.

Stödtjänster för brottsoffer ska på det sätt som offerdirektivet förutsätter ordnas i samarbete med social- och hälsovårdsförvaltningen och de organisationer som producerar tjänsterna. För finansieringen av serviceproduktionen ska det införas en brottsofferavgift och utvecklas ett statsbidragssystem i anslutning till den. För ordnandet av stödtjänster reserveras ett tilläggsanslag på 2,7 miljoner euro för 2016 och 4,8 miljoner euro per år från och med 2017. Statens inkomster ska öka i motsvarande grad.

När det gäller placeringen av fångar flyttas tyngdpunkten från slutna till öppna anstalter och till övervakad frihet på prov. En utvidgning av användningen av förvandlingsstraff för böter till att omfatta upprepade bötesstraff och en skärpning av lagstiftningen om sexualbrott leder till ett ökat antal fångar. Däremot uppskattas det totala antalet personer som har dömts till samhällspåföljder minska. Ett årligt tilläggsanslag på 7,4 miljoner euro sammanlagt ska från och med 2018 anvisas åklagarväsendet, domstolarna och Brottsförvaltningsmyndigheten för utgifter för reformeringen av förvandlingsstraffet för böter. Förvaltningen av hälso- och sjukvården för fångar ska överföras från justitieministeriets till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde 2016. Detta förutsätter en anslagsöverföring på 16,4 miljoner euro från Brottsförvaltningsmyndigheten till enheten för hälso- och sjukvård för fångar som är underställd Institutet för hälsa och välfärd. För den permanenta merkostnad som överföringen av hälso- och sjukvården för fångar medför anvisas ett tilläggsanslag på 250 000 euro. Tillsynen över hälso- och sjukvården för fångar och över hälso- och sjukvården inom försvarsmakten medför även nya uppgifter för regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Den nya personalen finansieras helt och hållet genom att anslag överförs från försvarsministeriets, justitieministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden.

Inrikesministeriets förvaltningsområde

Anslaget under inrikesministeriets huvudtitel uppgår till 1,2 miljarder euro 2016 och minskar med drygt tre procent under ramperioden.

Målet är att hålla polisens serviceförmåga och verksamhetens kvalitet på nuvarande nivå i fråga om brådskande uttryckningar och utredning av brott samt i fråga om tillståndsförvaltningen och

trafiksäkerhetsarbetet. Med anledning av den lagstiftningsreform som gäller förvandlingsstraff för böter höjs polisens omkostnadsanslag med 5 miljoner euro på årsbasis. På grund av den ändrade tidtabellen för Kejo-projektet reserveras för 2016 en anslagsökning på 4 miljoner euro för projektet.

Säkerhetsläget i Europa och situationen när det gäller den finländska gränssäkerheten har förändrats genomgripande, och inga snabba förändringar till det bättre är i sikte. Gränsbevakningsväsendet har anpassat sin verksamhet till de minskande anslagen genom att göra organisationen lättare, effektivisera processerna och användningen av arbetskraft och utnyttja tekniken i större utsträckning. Trafiken över östgränsen har minskat tillfälligt, och det finns planer på att effektivisera övervakningen av östgränsen genom att återföra arbetsinsatser från gränskontroller till gränsbevakning. Under ramperioden anvisas för 2018 ett tillägg på 1,25 miljoner euro för utgifter för uppdatering av navigationssystemet i späningsplanen av typ Domier.

På Nödcentralverket bereder man sig på att ta i bruk myndigheternas och Nödcentralverkets gemensamma nödcentralsdatasystem i början av ramperioden.

Utgifterna för mottagande av flyktingar och asylsökande ökar, utifrån det faktiska utfallet och den uppskattade kostnadsutvecklingen, med 15 miljoner euro per år och anslagen för de stöd som betalas till klienterna inom mottagningsverksamheten med 1,5 miljoner euro per år jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna. Flyktinkvoten har höjts till 1 050 personer 2015. Resurserna för förläggningen i Joutseno, som öppnades i slutet av 2014, ökar med ca 0,3 miljoner euro per år för att man ska kunna åtgärda personalknuten vid försvarsenheten för utlännningar samt täcka driftkostnaderna och de tilläggsresurser som behövs för hjälpsystemet för offer för människohandel.

Försvarsministeriets förvaltningsområde

De sammanlagda utgifterna inom försvarsministeriets förvaltningsområde uppgår till 2 856 miljoner euro 2016 och 2 699 miljoner euro 2019. De försenade betalningarna i fråga om materielutgifterna för 2014—2015 leder till en högre nivå 2016.

Försvarsförmågan utvecklas med det militära försvaret av Finland som utgångspunkt. Under ramperioden ligger tyngdpunkterna för upprätthållandet och utvecklandet av försvarsförmågan på att etablera de strukturer och tillvägagångssätt som infördes vid försvarsmaktsreformen, svara mot försvarets utmaningar på lång sikt och fördjupa och utvidga försvarssamarbetet.

Truppernas och systemens beredskap samt principerna för verksamheten ska utvecklas enligt de krav som förändringarna i omvärlden ställer. När det gäller dessa förändringar fäster försvarsmakten särskild vikt vid att utvidga urvalet av metoder i fråga om bruket av vapenmakt. Tyngdpunkten för upprätthållandet av försvarsmaktens kapacitet ligger på att utveckla de territoriella trupperna och den militära fjärråverkan. Man har systematiskt börjat flytta tyngdpunkten mot att trygga de operativa truppernas kapacitet. Nivån på verksamheten har återställts till den nivå som krävs för uppgifterna och för att man ska kunna ta fram prestationsdugliga trupper. För att en tillräcklig förebyggande förmåga och en tidsenlig försvarsförmåga ska kunna tryggas är målet att ungefär en tredjedel av anslagen för det militära försvaret ska användas för utgifter i anslutning

till den materiella beredskapen, ungefär en tredjedel för fasta personalkostnader och ungefär en tredjedel för övriga omkostnader.

En central slutsats som den parlamentariska utredningsgrupp som har behandlat försvarets utmaningar på lång sikt drog vara att minst den tilläggsfinansiering som fördes fram i redogörelsen om försvarsförvaltningen (SRR12) behövs för att avhjälpa de materiella bristerna i kapaciteten. Ingen tilläggsfinansiering ingår i planen för de offentliga finanserna, så bedömningen av frågan flyttas fram till nästa valperiod. Nivån på de bemyndiganden som gäller upphandling av försvarsmateriel har under ramperioden dimensionerats till drygt 300 miljoner euro per år i genomsnitt.

Anslaget för försvarsmaktens omkostnader har ökat med 36 miljoner euro från och med 2016 för att man ska nå en hållbar hyresnivå inom försvarsmaktens lokalhantering. Hyresutgifterna stiger i motsvarande grad.

När det gäller anslagen för upphandling av försvarsmateriel kommer det från och med 2016 årligen att göras en föregripande kostnadsnivåjustering på 1,5 procent. I efterhand görs det en justering enligt den faktiska indexutvecklingen.

Nivån på anslagen för militär krishantering har höjts genom att 7 miljoner euro per år har reserverats för oförutsedda objekt.

En viktig utmaning under ramperioden är att bereda sig inför den situation i början av 2020-talet då materielen för de viktigaste trupperna inom försvarsgrenarna blir föråldrad och inför att flygvapnets Hornet-materiel och mannens allt mer ålderstigna stridsfartyg måste ersättas med nya.

Finansministeriets förvaltningsområde

Anslagsnivån för finansministeriets förvaltningsområde är ca 17,6 miljarder euro år 2016 och under de övriga ramåren i genomsnitt ca 17,4 miljarder euro. År 2016 stiger anslagsnivån på grund av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

För tryggnad av Skatteförvaltningens verksamhet har anvisats ett tillägg på 8 miljoner euro per år under perioden 2016—2017, ett tillägg på 6 miljoner euro år 2018 och ett tillägg på 4 miljoner euro år 2019. I omkostnaderna för Skatteförvaltningen har man dessutom reserverat ett anslag på 6,3 miljoner euro per år under ramperioden för att fortsätta bekämpningen av grå ekonomi.

I Tullens omkostnader har under ramperioden för genomförandet av upphandling som avser färdig programvara för det EU-baserade förtullningssystemet beaktats ca 44,5 miljoner euro. Dessutom har för tryggnad av verksamheten beaktats ett tillägg på 2,5 miljoner euro per år jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna.

På grund av det skattelättnadsbeslut i fråga om mervärdesskatt som fattades år 2012 föreslås i anslaget för återbetalda skatter ett tillägg på sammanlagt ca 47 miljoner euro under perioden 2016—2019.

Ett tilläggsanslag på ca 0,3 miljoner euro per år har under ramperioden reserverats för att fortsätta pilotprojektet för den offentliga förvaltningens gemensamma kundservice.

På grund av de ändrade prognoserna för statens pensionsutgifter minskar pensionsutgifterna och ersättningarna under ramperioden med ett nettobelopp på ca 122 miljoner euro jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna. Samtidigt beräknas emellertid indexhöjningarna för 2016 öka beloppet av pensionsutgifterna och ersättningarna med sammanlagt ca 69 miljoner euro.

I planen för de offentliga finanserna har man åren 2018—2019 reserverat 15 miljoner euro per år för utgifter som föranleds av utvecklandet, underhållet under utvecklingsfasen samt styrningen av den nationella servicearkitekturen (inbegriper en servicekanal, elektronisk identitet, informationssäkerhet och servicevyer). För finansieringen av sådana produktivitetsfrämjande informationssystemprojekt och andra utvecklingsprojekt som blir aktuella under ramperioden har man centraliserat reserverat 60 miljoner euro varje år.

De EU-avgifter som ingår i rambeslutet för statsfinanserna baserar sig på betalningstaket för budgetramen 2014—2020. Rambeslutet baserar sig på en bedömning enligt vilken EU:s beslut om egna medel träder i kraft 2016 och tillämpas retroaktivt. Det innebär att fortsatta rabatter för tre år för vissa nettobidragsgivare då ska betalas retroaktivt (Nederländerna, Österrike, Sverige, Tyskland och Danmark). Den mest betydande förändringen jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna beror på tekniska faktorer: det är i synnerhet preciseringen av underlaget för bruttonationalinkomsten som minskar Finlands bidrag jämfört med bedömningen i den föregående planen för de offentliga finanserna. Jämfört med det förra rambeslutet har Finlands avgifter justerats nedåt med ca 96—45 miljoner euro varje år under perioden 2016—2019. Dessutom behöver i anslaget för EU-avgifter göras en årlig prisjustering på 28—31 miljoner euro. Det uppskattas att det år 2019 kommer att behövas anslag till ett belopp av ca 2,05 miljarder euro för EU-avgifter.

Kommunernas statsandelar

Justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna under perioden 2010—2016 ökar statsandelarna för basservicen med 310 miljoner euro och statsandelarna under undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde med 42 miljoner euro, varav kommunernas andel är 31 miljoner euro. Indexhöjningen ökar statsandelarna för basservicen med ca 53 miljoner euro år 2016. Från och med 2016 justeras kostnadsfördelningen varje år, i stället för som tidigare vart fjärde år. Inom finansministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde har man berett sig för justeringen av kostnadsfördelningen genom en årlig, kumulativ reservering på 90 miljoner euro under perioden 2017—2019.

Nedskärningarna enligt de tidigare rambesluten under regeringsperioden minskar statsandelarna. Också förslagen enligt det strukturpolitiska programmet minskar statsandelarna för basservicen. Från och med 2017 minskar statsandelarna på grund av att utbetalningen av det grundläggande utkomststødet överförs till FPA (se texten under social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde samt kapitel 6. Den kommunala ekonomin).

Kommunreformen stöds genom att man finansierar understöden för kommunsammanslagningar och utredningarna om dem. Dessutom kompenseras de förlorade statsandelarna helt och hållet med statsmedel. Kommunsammanslagningarna bedöms emellertid bli klart färre än vad man an-

tog i den bedömning som gjordes i samband med beredningen av den föregående planen för de offentliga finanserna.

Betalningen av sammanslagningsunderstöd fortsätter vid kommunsammanslagningar som hänför sig till kommunreformen och som träder i kraft vid ingången av åren 2016—2017. Sammanslagningsunderstöd och kompensationer för förlorade statsandelar betalas med stöd av kommunstrukturlagen sista gången år 2019. För genomförande av kommunstrukturreformen erbjuds kommunerna stöd i enlighet med 41 § i kommunstrukturlagen för utarbetande av sammanslagningsutredningar och för kostnader i samband med detta. Understöd kan också betalas för att utreda hur ekonomin kan saneras i den nya kommunen, om en kommun som uppfyller kriteriet för utredningsbehov som gäller kommunens ekonomi deltar i utredningen.

Den kommunala ekonomin behandlas som helhet i rambeslutet i kapitel 6. Den kommunala ekonomin.

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Anslagsnivån för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde är 7,0 miljarder euro år 2016 och sjunker till 6,9 miljarder euro under ramperioden. Justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna år 2016 och statens medfinansiering i universitetens medelinsamling år 2017 höjer anslagsnivån under de första åren av ramperioden.

Statens finansiering av evangelisk-lutherska kyrkans samhällsuppgifter ses över så att undervisnings- och kulturministeriet från och med 2016 varje år beviljar evangelisk-lutherska kyrkan finansiering för lagstadgade uppgifter som gäller begravningsväsendet, folkbokföring samt underhåll av byggnader och lös egendom med kulturhistoriskt värde. Den föreslagna finansiering ersätter församlingarnas samfundsskatteandel, som slopas. År 2016 är finansieringen 114 miljoner euro och den höjs årligen så att den motsvarar förändringen i konsumentprisindex.

Genom de reformer av finansieringsstrukturerna och strukturen för nätet av yrkesutbildningsanordnare i fråga om gymnasiet och yrkesutbildningen som ingick i det strukturpolitiska programmet ville man minska den offentliga finansieringen med sammanlagt 260 miljoner euro. De regeringspropositioner som gällde reformerna förkastades i riksdagen. Av denna orsak har man återfört de avdrag i den statliga finansieringen som gjordes i rambeslutet för perioden 2015—2018 på basis av de ovannämnda åtgärderna, med undantag av ett avdrag på 6,5 miljoner euro som gjordes redan 2015 och som föranleddes av slopandet av finansieringen av service- och utvecklingsfunktionen inom yrkesutbildningen. Utgiftsnivån i ramen omfattar inga förändringar i antalet studerande inom yrkesutbildningen.

Anpassningsåtgärderna inom statsfinanserna under valperioden 2012—2015, som genomfördes bl. a. i form av frysta index och nedskärningarna i prisen per enhet, har bestående konsekvenser för utgiftsnivån under de kommande åren. Inom den allmänbildande utbildningen har man med statsunderstöd understött bl. a. minskande av undervisningsgruppernas storlek, jämställdhet i utbildningen, klubbverksamhet i skolorna, utvidgande av språkbadsverksamheten, utvecklande av specialutbildningen och olika projekt som främjar digitaliseringen inom undervisningen och i inlämningsmiljöerna eller som allmänt höjer kvaliteten på den allmänbildande utbildningen. För

dessas har det på ramnivå reserverats ca 73 miljoner euro år 2016 och ca 70 miljoner euro från och med 2017.

I ramen har man reserverat finansiering för Utbildningsstyrelsen för utvecklande och drift av registret för verifierat kunnande, i enlighet med det som beslutades i samband med tilläggsbudgeten för 2015. De totala kostnaderna för utvecklandet av registret är ca 3,7 miljoner euro, varav ca 2,9 miljoner euro riktar sig mot ramperioden. Kostnaderna för att driva registret täcks av dem som drar nytta av att registret utvecklas och som använder det, alltså undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsbyråerna och Statistikcentralen, samt genom anslagsöverföringar från statsandelen för kommunal basservice. Folkpensionsanstalten och eventuella andra användare av registret som står utanför statsbudgeten ska delta i driften genom att betala användningsavgift.

Enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet slopas år 2015 den tidsbundna garantihöjning av avskrivningar som ingår i finansieringen av den yrkesinriktade grundutbildningen. Av denna orsak sjunker nivån för den totala finansieringen av den yrkesinriktade grundutbildningen med ca 59 miljoner euro och statsandelen med 24,9 miljoner euro från och med 2016.

I statsandelarna för den kommunala basservicen har effekterna av justeringen av kostnadsfördelningen beaktats kalkylmässigt till fullt belopp. I fråga om de funktioner som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete har från justeringen av priserna per enhet först dragits av de bestående besparingarna. Justeringen ökar därmed statsandelarna med sammanlagt ca 42 miljoner euro.

Det nya finansieringssystemet för det fria bildningsarbetet införs den 1 januari 2016 och huvudmannastrukturen för läroanstalterna utvecklas. Det nya systemet gör finansieringen mer förutsägbar och utvecklandet och riktandet av utbildningsutbudet mer planmässigt. För åtgärder för att utveckla verksamhetsmodeller för läroavtalsutbildningen för unga, kvaliteten på läroavtalsutbildningen samt systemet med fristående examina har det i ramen reserverats 18,7 miljoner euro varje år. För utvecklande och ordnande av specialiseringsutbildning för högskoleutbildade har det reserverats 4 miljoner euro varje år.

För den forskningsfinansiering som Finlands Akademi beviljar står ca 319 miljoner euro till förfogande år 2016 och ca 329 miljoner euro till förfogande från 2017. Fullmakten innehåller en årlig överföring på 50 miljoner euro från den statliga finansieringen av universiteten som ska delas ut på basis av en tävling. För finansieringen av den strategiska forskningen har det reserverats 55,6 miljoner euro varje år och för finansieringen av forskningsinfrastrukturerna 8,5 miljoner euro varje år. Vid universiteten och yrkeshögskolorna slutförs den ökning av antalet nybörjarplatser, sammanlagt ca 3 000, som genomfördes för viss tid under perioden 2014—2015 för att utveckla anhopningen av sökande.

När det gäller studiestödet utnyttjas skattemyndighetens nationella inkomstregister vid utvecklandet av övervakningen av de studerandes egna inkomster. Målet är att minska antalet återkrav.

Den besparing på 5—15 miljoner euro som riktades mot konst och kultur i planen för de offentliga finanserna 2015—2018 har omfördelats.

Genom en kompensation för kopiering för enskilt bruk kompenseras upphovsmän till upphovsrättsligt skyddade verk och andra rättsinnehavare för att verk och objekt som skyddas av närstående rättigheter kopieras för enskilt bruk. Det uppskattade anslaget är i detta skede 11 miljoner euro per år.

Användningen av tippningsvinstmedel överensstämmer med planen för de offentliga finanserna 2015—2018 och överskrider varje år de förväntade intäkterna av tippningsvinstmedlen. Därmed upplöses en del av Veikkaus Ab:s vinstfond till godo för förmånstagarna. Fonden förväntas minska till drygt 10 miljoner euro år 2019. Intäkterna av tippningsvinstmedlen förväntas öka med en procent varje år. Om ökningen blir mindre än detta kommer fonden att minska ytterligare.

Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde

Anslagen under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel är 2 470 miljoner euro år 2016. År 2019 är anslagsnivån 2 528 miljoner euro. EU-finansieringen och den statliga finansieringen av landsbygdens utveckling höjer anslagsnivån.

Regeringen beslutade år 2014 om en ytterligare besparing i det nationella stödet till jordbruket och trädgårdsodlingen, som ökar från 10,3 miljoner euro år 2015 till 18,3 miljoner euro från 2017.

Resurserna för lantbruksförvaltningen har minskat till följd av de besparingar som gjorts, vilket är en betydande utmaning om stödprogrammen ska kunna startas i full omfattning och enligt de krav som ställts för deras genomförande. Också inom närings-, trafik- och miljöcentralerna minskar de resurser som används för uppgifter inom lantbruksförvaltningen. Jord- och skogsbruksministeriet är initiativrikt och aktivt när det gäller att förnya lantbruksförvaltningens strukturer och rutiner.

Det årliga behovet av räntestödslånefullmakter för landsbygdsnäringsverksamheten bedöms förbli på 2015 års nivå under ramperioden. Stöd i enlighet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik för utvecklingen av jordbruket och landsbygden under finansieringsperioden 2014—2020 tas i bruk 2015, och den finansiering som behövs för stödsystemen ingår i ramarna.

I ramen ingår finansiering av programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland under programperioden 2014—2020. EU-medfinansiering till ett belopp av 2 360 miljoner euro står till förfogande under programperioden. Statens finansieringsandel är 3 184 miljoner euro medan den nationella tilläggsfinansiering som helt och hållet finansieras av staten är 2 647 miljoner euro. Cirka hälften av programmets totala finansiering fördelas på ramperioden.

I ramen ingår finansiering av det operativa programmet för Europeiska havs- och fiskerifonden under programperioden 2014—2020. EU-medfinansiering till ett belopp av ca 74 miljoner euro står till förfogande under programperioden. Beloppet omfattar ca 4,3 miljoner euro i EU-medfinansiering som ska överföras till Åland. Beloppet av den nationella finansieringsandelen för Fastlandsfinland under programperioden är ca 63 miljoner euro, varav cirka hälften har reserverats för ramperioden.

I planen för de offentliga finanserna har beaktats konsekvenserna av den nya fiskerilagen, som träder i kraft 2016. Finansieringssystemet enligt den nya lagen är liksom det tidigare systemet baserat på avgifter som tas ut hos fiskarna.

I ramen ingår ersättningar till fullt belopp för skador orsakade av rovdjur.

Genomförandet av Nationella skogsstrategin 2025, som godkändes 2015, inleds i projektform 2015. I samband med detta bedöms de ekonomiska konsekvenserna av åtgärderna. I den föreliggande planen för de offentliga finanserna har eventuella konsekvenser inte beaktats. De strategiska målen är att göra Finland till en mer konkurrenskraftig omvärld för skogliga affärsfunktioner, att förnya och diversifiera skogsbranschen och att sörja för att skogarna används aktivt och på ett i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende hållbart och mångsidigt sätt.

Från ingången av 2015 har man genomfört betydande förändringar i ämbetsverksstrukturen inom förvaltningsområdet i syfte att förbättra produktiviteten och verksamhetens genomslag. Avsikten är att under ramperioden fokusera på de åtgärder som krävs för att minska resurserna. Av särskild vikt är att omsätta produktivitetsvinster från översynen av ämbetsverksstrukturen i praktiken och att dra nytta av digitaliseringen. De elektroniska informationstjänsterna och förvaltningen av elektroniskt informationsmaterial utvecklas för att effektivisera kundservicen och för att förbättra sam användningen av och aktualiteten hos informationsmaterialet.

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde

Anslagen under kommunikationsministeriets huvudtitel ökar med drygt 200 miljoner euro under ramperioden och är sammanlagt 3,15 miljarder euro år 2019.

Det primära målet inom bastrafikledshållningen är att säkerställa att den dagliga trafiken fungerar smidigt. Ambitionen är att trygga nivån på det dagliga underhållet och på trafikservicen på hela trafikledsnätet. För de förhöjningar av maximivikterna och måtten för den tunga trafiken som gjorts för att förbättra den logistiska effektiviteten krävs att reparationerna av broar och vägnätet fortsätter. Reparationerna gäller sådana mål som är mest kritiska med tanke på näringslivet, selsättningen och tillväxten. Bastrafikledshållningens finansiering har ökat med 0,5–6,5 miljoner euro varje år jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna. Dimensioneringen på 965 miljoner euro per år motsvarar alltså den genomsnittliga finansieringen åren 2012–2015.

Under ramperioden fortsätter man att genomföra de projekt som anges i den trafikpolitiska redogörelsen. Dessutom genomförs tillväxtgenererande projekt som stöder näringslivets investeringar. Väginvesteringarna i anslutning till gruvan i Sokli genomförs åren 2016–2018. Projektets omslutning är sammanlagt 140 miljoner euro, varav 105 miljoner euro används under ramperioden. På rv 8 vid kärnkraftverket i Pyhäjoki repareras ett vägavsnitt för att det ska tåla tunga vägtransporter till och från kärnkraftsbygget. För detta ändamål reserveras under ramperioden finansiering till ett belopp av 19,5 miljoner euro. För den reparation av trafikleder som krävs med tanke på den bioproduktfabrik som byggs i Äänekoski anvisas 145 miljoner euro under ramperioden. Totalkostnadsförslaget för projektet är 158 miljoner euro. Fabriken ökar märkbart transportererna på ban- och vägnätet. Eftersom trafiknätet är underdimensionerat för transporter kräver det om-

fattande reparationer. För förbättring av funktionsdugligheten hos bangården i Helsingfors anvisas 60 miljoner euro under ramperioden.

Nivån för de anslag (31.10.77, 31.10.78 och 31.10.79) som är disponibla för investeringar i trafiknätet under ramperioden har dimensionerats till ett belopp av sammanlagt 544 miljoner euro per år, vilket motsvarar den genomsnittliga nivån för de anslag som beviljades 2012—2015. I ramen finns det spelrum motsvarande 0 miljoner euro år 2016 och 114—359 miljoner euro per år under perioden 2017—2019 för projekt som ännu inte slagits fast.

Utöver detta har det särskilt reserverats anslag för Centrumslingan till ett belopp av 22—230 miljoner euro åren 2016—2019. Byggandet av Centrumslingan inleds i början av ramperioden och det preliminära kostnadsförslaget är 956 miljoner euro. Centrumslingan är en järnvägsslinga som planeras gå under Helsingfors centrum söder om Böle på ett eget banavsnitt och som gör det möjligt för stadsbanetågen att trafikera utan att trafiken går till Helsingfors centralstation. Man har inlett förhandlingar med kommunerna i området om att de deltar i kostnaderna för att bygga slingan med en andel på ca 20 procent. Behovet av anslag för statens andel uppskattas till sammanlagt 466 miljoner euro under ramperioden. Efter ramperioden uppskattas anslagsbehovet vara ca 300 miljoner euro fram till år 2022. Kommunernas andel under ramperioden är ca 116 miljoner euro.

Verksamhetsmodellerna inom trafikpolitiken kommer att förnyas för att effektivisera verksamheten och stärka trafikpolitikens samhälleliga genomslag. Syftet med reformen är bl.a. att ta fram trafiktjänster som bättre än tidigare svarar mot användarnas behov och att ge företagen nya möjligheter till lönsam affärsverksamhet med utvecklingspotential. Utvecklingen av nya verksamhetsmodeller påskyndas genom mångsidiga försök som anknyter till trafikpolitikens olika delområden. Avsikten är att genom försöken utveckla innovativa lösningar och att på ett nytt sätt utnyttja de möjligheter som data- och kommunikationstekniken erbjuder inom trafiksektorn. Genom försöken stöds exempelvis utvecklingen av e-tjänster inom trafiken i ett brett samarbete med olika aktörer.

För stöd för kollektivtrafiken har under ramperioden reserverats 98 miljoner euro varje år, vilket inte i nämnvärd grad avviker från nivån under de föregående åren.

I och med reformen av finansieringen av Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet har överföringen till statens televisions- och radiofond dimensionerats till ca 514,5 miljoner euro år 2016. För höjning av anslaget för Meteorologiska institutets medlemsavgifter till internationella organisationer anvisas det anslag till ett belopp av 1,3—2,4 miljoner euro under ramperioden. Höjningen beror i huvudsak på att avgiften till satellitorganisationen Eumestat har stigit. Dessutom har ett anslag på 4 miljoner euro reserverats för år 2018 för förnyande av institutets kapacitet för högpresterande databehandling.

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde

Anslagen under arbets- och näringsministeriets huvudtitel är 2 759 miljoner euro år 2016. Under ramperioden ökar anslagen med ca 80 miljoner euro och är sammanlagt 2 838 miljoner euro år 2019.

Anslagen för närings- och innovationspolitik minskar under ramperioden från 900 miljoner till 844 miljoner euro. Minskningen beror i huvudsak på att satsningen på Finlands Industriinvestering Ab:s program för tillväxtfinansiering avslutas år 2018 och på att staten efter 2017 inte längre beviljar Finnvera Abp kapitallån. Samtidigt stiger utgiftsnivån på grund av en ändring av budgeterings sättet i fråga om Finlands Exportkredit Ab:s refinansieringsverksamhet. Nivån på beviljningsfullmakterna för de understöd (361 miljoner euro) och lån (147 miljoner euro) som Innovationsfinansieringsverket Tekes beviljar förblir oförändrad under hela ramperioden. Ersättningarna för Finnvera Abp:s förluster höjs varje år med några miljoner euro. Orsaken är att Finnveras finansieringsmöjligheter från och med 2015 har utvidgats till att också gälla företag utanför stöd-områdena som är större än EU:s definition på små och medelstora företag.

Sysselsättnings- och företagspolitiken fokuserar på att minska arbetslösheten och påskynda tillväxten genom att skapa förutsättningar för ny företagsverksamhet, förnyelse i företag och företagsinvesteringar samt genom att svara på företagens behov av arbetskraft och kompetens. Anslagen för sysselsättnings- och företagspolitikerna — drygt 800 miljoner euro — förblir nära nog oförändrade under ramperioden, eftersom merparten (75 %) av anslagen fördelas på den offentliga arbetskrafts- och företagsserVICEN. Det regionala transportstödet upphör 2017.

I omkostnaderna för Patent- och registerstyrelsen föreslås ett tillägg på 1,3 miljoner euro år 2016, 2,7 miljoner euro år 2017, 3,5 miljoner euro år 2014 och 4,1 miljoner euro år 2019 som föranleds av att ett europeiskt patent med enhetlig verkan införs den 1 januari 2016.

Anslagen för energipolitik ökar under ramperioden från 354 miljoner till 417 miljoner euro. I produktionsstödet för förnybar energi har det beaktats att skattenivån på torv sjunker till 1,9 euro/MWh år 2016 vilket medför förändringar i stödnivån för skogsflis. Anslagen för produktionsstöd ökar under ramperioden från 229 miljoner euro år 2016 till 369 miljoner euro år 2019. Vid dimensioneringen av anslaget har utöver förändringen i skattenivån på torv beaktats de förändringar som skett i prognosen för marknadspriset på el och i kapacitetsbedömningarna. Fullmakten för energistöd är 35 miljoner euro per år under hela ramperioden, vilket medför en sänkning av anslagsnivån.

Anslagen för EU:s strukturfonder ökar från 242 miljoner till 343 miljoner euro. Vid dimensioneringen har beaktats att utbetalningen av anslag har senarelagts på grund av fördröjningen vid inledandet av programperioden, samt beaktats justeringarna av den årliga fördelningen av finansieringen av programmen för europeiskt territoriellt samarbetet (ETS) och gränsöverskridande samarbete (ENI CBC). Dessutom bedöms det att ett tilläggsanslag på 22 miljoner euro, som föranleds av att genomförandet av programperioden 2007—2013 delvis har förlängts, kommer att behöva betalas med medel under momentet.

Beloppet av integrationsersättningarna till kommunerna bedöms uppgå till drygt 100 miljoner euro varje år. I bedömningen ingår en ökning av flyktingkvoten för 2015 med 1 050 personer samt en nivåförhöjning på 8 miljoner euro till följd av ökade kostnader.

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

Anslagsnivån för social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde påverkas dels av genomförandet av det strukturpolitiska program som regeringen beslutade om tidigare och de anpass-

ingåtgärder som ingår i programmet, dels av konjunkturbetingade faktorer, bl. a. förändringar i arbetslöshetsgraden, indexhöjningar samt faktorer i anslutning till befolkningsstrukturen. Förvaltningsområdets anslagsnivå ligger vid slutet av ramperioden på samma nivå som år 2016, dvs. vid ca 13,4 miljarder euro.

I enlighet med det strukturpolitiska programmet överförs beräkningen och utbetalningen av det grundläggande utkomststödet till Folkpensionsanstalten vid ingången av 2017. Efter reformen budgeteras utgifterna för det grundläggande utkomststödet till fullt belopp i statsbudgeten. Kommunernas andel av finansieringen (50 %) beaktas genom att det grundläggande utkomststödet andel dras av från kommunernas statsandelar. Eftersom det bedöms att underutnyttjandet av utkomststöd kommer att minska uppskattas de totala utgifterna stiga med strax under 90 miljoner euro i samband med överföringen. Utgifterna bedöms uppgå till 884 miljoner euro år 2017 och sjunka till 808 miljoner euro mot slutet av ramperioden.

ICT-direktivet, som reglerar företagsintern förflyttning av tredjelandsmedborgare, genomförs nationellt under den senare hälften av 2016. De ytterligare hälso- och sjukvårdskostnader som genomförandet föranleder ersätts till kommunerna till fullt belopp ur utgifterna för sjukförsäkringen. Direktivet föranleder också ytterligare utgifter i fråga om bambidrag och hemvårdsstöd. Kostnaderna är uppskattningsvis 4,75 miljoner euro på årsnivå. Också direktivet om säsonganställning genomförs nationellt under den senare hälften av 2016. De ytterligare kostnader som genomförandet föranleder ersätts till kommunerna till fullt belopp ur utgifterna för sjukförsäkringen. Kostnaden är uppskattningsvis 3,6 miljoner euro på årsnivå.

SlopanDET av kopplingen mellan medicinsk rehabilitering för personer med svåra handikapp och handikappförmånerna tidigare läggs så att ändringen träder i kraft från ingången av 2016 i stället för 2018 så som beslutats tidigare. SlopanDET av kopplingen till handikappförmåner ökar rehabiliteringskostnaderna och reseersättningarna med 13,5 miljoner euro år 2016 och med 27,3 miljoner euro år 2017. Statens andel av utgiftsökningen är ca 6,0 miljoner euro år 2016 och 12,3 miljoner euro år 2017. På grund av reformen stiger också de utgifter som finansieras av de försäkrade. Därför bedöms de försäkrades sjukvårdsavgift stiga med ca 0,01 procentenheter, och med 0,02 procentenheter från och med 2017. Samtidigt görs det också möjligt att samordna resor i fråga om svårt handikappade. Detta bedöms spara in ca 1 miljon euro i utgifter för reseersättningar, av vilket belopp statens andel är 0,4 miljoner euro.

I planen för de offentliga finanserna har man beaktat den överföring av 125 miljoner euro i anslag för lönesubventionens och startpengens grunddel till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde som det beslutades om i statsbudgeten för 2015. På motsvarande sätt har den lagstiftning som gäller altemeringsledighet överförts till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

Systemet med sjömanspensioner ses över så att det bättre än hittills motsvarar det allmänna arbetspensionssystemet. Samtidigt minskas gradvis den statliga finansieringen av systemet. Till följd av pensionsavtalet sänks arbetspensionsavgifterna för arbetstagare och små arbetsgivare och LFöPL- och FöPL-avgifterna för lantbruksföretagare och företagare med 0,6 procent 2016.

Lantbruksföretagares olycksfallsförsäkring förnyas så att lagarna om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar bättre motsvarar varandra såväl till innehållet som till uppbyggnaden. Ambitionen

har varit att genomföra reformen så kostnadsneutralt som möjligt. Dessutom genomförs ett tidsbundet försök där arbetstagaren har rätt till stöd på grund av byte av arbetsplats i en situation där fuktskador medför en sådan sanitär olägenhet att arbetstagaren inte kan arbeta på arbetsplatsen.

För att trygga servicen inom åldringsvården för veteraner har nivån på rehabiliteringsanslaget för frontveteraner fastställts så att nivån på det anslag som finns till förfogande för rehabilitering per år och per veteran som är berättigad till rehabilitering stiger med ca 50 euro per år under ramperioden. I planen för de offentliga finanserna har dessutom beaktats att gränsen för krigsinvalidernas invaliditetsgrad har sjunkit från 20 procent till 15 procent.

För statsbidrag för de utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården som kommunerna genomför har det reserverats 1 miljon euro 2016 och 2 miljoner euro från 2017. För beredning av servicestrukturreformen inom social- och hälsovården har i ramen reserverats ett belopp på 5,35 miljoner euro åren 2016 och 2017. För forskning enligt lagen om specialiserad sjukvård reserveras 20 miljoner euro varje år i statlig ersättning till enheterna inom hälso- och sjukvården. De statliga ersättningarna till enheterna inom hälso- och sjukvården för kostnader som föranleds av läkar- och tandläkarutbildningen är efter sparbesluten i genomsnitt ca 100 miljoner euro varje år. Behovet av anslag som reserverats för rättspsykiatriska undersökningar (misshandelsbrott mot barn) ökar under ramperioden med 1,1 miljoner euro.

Från momentet för utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården som kommunerna genomför överförs till statsunderstöden för kompetenscentrumen inom det sociala området 1 miljon euro år 2016. Genom överföringen tryggas kompetenscentrumens resurser vid genomförandet av strukturförändringen inom social- och hälsovården.

Den statliga finansiering som reserverats för utgifterna för skyddshemsverksamheten höjs med 3,3 miljoner euro. Finansieringen ökar därmed till 11,3 miljoner euro per år. Dessutom höjs anslaget åren 2017—2019 med 2 miljoner euro varje år för att öka antalet skyddshem så att det närmar sig den nivå som Europarådet rekommenderar.

För verksamheten med läkarhelikoptrar och helikoptrar med medicinsk utrustning reserveras ett anslag på ca 29 miljoner euro år 2016. I enlighet med de föregående rambesluten kommer finansieringen av verksamheten från och med 2017 att omfattas av statsandelen för kommunal basservice.

Effekten av den besparing inom sektorsforskningen som riktats till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde är sammanlagt 26,9 miljoner euro år 2016 och 30 miljoner euro från 2017. Besparingen riktas till forsknings- och utvecklingsinrättningarna, till projektmoment och till de moment som avser specialstatsandelar för forskning och utbildning.

Frågor som gäller den basservice som tillhandahålls av kommunerna och de statsandelar som betalas på basis av den behandlas som en helhet i kapitel 6 i rambeslutet.

Miljöministeriets förvaltningsområde

Utgifterna under huvudtiteln för miljöministeriet är 206 miljoner euro år 2016 och minskar till 195 miljoner euro år 2019. Minskningen i anslagsnivån förklaras dels av besparingar, dels av de

engångsanslag som reserverats för fartygsinvesteringar i början av ramperioden och som höjer anslagsnivån i början av ramperioden.

Under ramperioden görs satsningar på att effektivisera den nationella klimatpolitiken och EU:s klimatpolitik och för att åstadkomma ett internationella klimatavtal, på samarbete för att förbättra Östersjöns tillstånd samt på nationella åtgärder för att trygga miljön och naturens mångfald och hållbarhet. Inom skyddet av Östersjön inleds genomförandet av åtgärdsprogrammet för havsvårdsförvaltningen, och vid verkställandet av vattenvården anvisas mindre resurser än tidigare för åtgärder för att förbättra hanteringen av avloppsvatten och för grundvattenskydd. I enlighet med vad som bestämdes i samband med planen för de offentliga finanserna för perioden 2015—2018 beviljar staten inte längre stöd för kommunernas nya vatten- och avloppsprojekt och projekt för istandsättning av miljön. För ombyggnaden av forskningsfartyget *Aranda* reserveras 11 miljoner euro åren 2016—2018. Inom naturvården slutförs genomförandet av tidigare skyddsprogram, genomförandet av handlingsplanen för skydd av skogarna i södra Finland (METSU) fortsätter och ett kompletterande program för skydd av myrar startas. Genom god vård av nationalparker och andra välbesökta naturskyddsområden främjas användningen av naturen för rekreation, naturturismen samt den lokala ekonomin. Man strävar efter att sanera förorenade markområden i enlighet med den nationella saneringsstrategi som färdigställs 2015 och det saneringsprogram som hör samman med strategin. För att förbättra oljebekämpningsberedskapen anvisas ytterligare 1,5 miljoner euro för utgifter för att upprätthålla bekämpningsberedskapen och för upphandling av oljebekämpningsmateriel.

Man strävar efter att utveckla avfallshanteringen i enlighet med de riksomfattande och regionala avfallsplanerna och genom att intensifiera åtgärderna vid verkställigheten av den reviderade lagstiftningen om avfallsbranschen.

I fråga om den byggda miljön betonas en förbättrad energiprestanda vid byggande, utvecklande av funktionella stadsregioner, markanvändning samt ett säkerställande av social och regional balans och stabilitet på bostadsmarknaden. Planläggningen av ett tillräckligt antal bostadstomter som stöder en god samhällsstruktur har stor betydelse i tillväxtcentrumen. För genomförandet av regeringens strukturpolitiska program sammanförs det kommunala byggnadstillsynsväsendet i större enheter som överskrider kommungränserna. För att minska vården av äldre i slutet vård förbättras de äldres förutsättningar att bo hemma genom ett ökat utbud av servicebostäder för äldre. Tyngdpunkten i den statsunderstödda bostadspolitiken ligger i de största tillväxtcentrumen, särskilt i Helsingforsregionen. Den åldrande befolkningens boendeförhållanden främjas inom ramen för ett utvecklingsprogram. Till det investeringsstöd för grupper med särskilda behov som finansieras av statens bostadsfond riktas 140 miljoner euro år 2016, 160 miljoner euro år 2017 och 140 miljoner euro åren 2018 och 2019. De konjunkturrelaterade bostadspolitiska understöd som betalas ur bostadsfonden upphör liksom sänkningen av självriskräntan vid utgången av år 2015.

5.3.2. Statens gemensamma informationssystemprojekt

Viktiga informationssystemprojekt

I ramen har det reserverats 60 miljoner euro per år för viktiga informationssystem- och informationsförvaltningsprojekt samt andra produktivtetsprojekt inom de olika förvaltningsområdena.

Viktiga informationssystemprojekt som pågår är bl.a. åklagarväsendets och de allmänna domstolarnas system för verksamhetsstyrning och dokumentförvaltning, Brottsförklaringsmyndighetens klientdatasystem, myndigheternas gemensamma fältledningssystem och Skatteförvaltningens projekt för utnyttjande av inbyggd programvara och förnyande av informationssystemen samt Finlands miljöcentralens Envibase-projekt för öppnande och användning av uppgifter om miljön och naturtillgångar.

Nya finansieringsobjekt för vilka anslag har anvisats i ramarna är bl.a. totalreformen av tullklaringsystemen och Utbildningsstyrelsens register för verifierat kunnande. Dessutom finansieras mindre produktivetsprojekt inom de olika förvaltningsområdena.

För att den planerade finansieringen skatas in i de årliga budgetarna krävs det att projektplanerna är tillräckligt exakta bl.a. i fråga om de kostnader som kommer att uppstå eller försvinna och projektets genomförbarhet, och när det gäller betydande informationssystemprojekt att ett sådant utlåtande av IKT-funktionen inom den offentliga förvaltningen vid finansministeriet som krävs enligt informationsförvaltningslagen (634/2011) och statsrådets förordning (1249/2014) stöder projektets framskridande. Finansministeriet gör upp samarbetsavtal med respektive ministerium om de projekt som ska finansieras.

Ekonomi- och personalförvaltning

Genom att ta i bruk en modell för ett servicecenter för ekonomi- och personalförvaltning och utveckla verksamhetssätten och informationssystemen eftersträvar man inom statsförvaltningen en produktivetsförbättring på ca 40 procent, varav man enligt Statskontorets utredning har uppnått hälften åren 2005–2011. Genom att datasystemsprojektet Kieku tas i bruk åren 2011-2016 och genom att verksamhetssätten och informationssystemen samordnas ytterligare under ramperioden samt att användningen, automatiseringen och självbetjäningen i fråga om servicecentret ökas eftersträvas den återstående produktivetsvinsten på 20 procent.

Statens ämbetsverk och inrättningar (ca 65 000 tjänstemän, exkl. försvarsmakten) övergår stegvis till att använda Kieku i tjänster inom ekonomi- och personalförvaltningen. Kieku-datasystemet, som anskaffats och finansierats centraliserat, ersätter ämbetsverkens och inrättningarnas nuvarande datasystem för ekonomi- och personalförvaltning, som är i slutet av sin livscykel. Kieku har redan tagits i bruk inom inrikesministeriets, finansministeriets, utrikesministeriets, försvarsministeriets och miljöministeriets förvaltningsområde samt polisförvaltningen. Under 2015 tas systemet i bruk inom jord- och skogsbruksministeriets, undervisnings- och kulturministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden samt vid Republikens presidents kansli och vissa forskningsinstitut. De övriga förvaltningsområdena (KM, ANM, JM och SRK), Riksdagen och naturresursinstitutet tar i bruk Kieku före utgången av 2016. Ministerierna säkerställer genom sin styrning att systemet tas i bruk inom deras förvaltningsområden inom den fastslagna tidsplanen enligt gemensamma processer och med undvikande av skräddarsydda lösningar. Ministerierna och ämbetsverken bör fortsätta att genomföra ändringar som stöder produktivetsutvecklingen inom ekonomi- och personalförvaltningen och en utökad användning av Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet).

Projektet har framskridit inom den fastställda finansieringsramen på ca 125 miljoner euro. Den fas av Kieku-projektet som genomförts under Statskontorets ledning avslutas under ramperioden.

Under ramperioden genomförs nödvändiga arrangemang för en centralisering av ekonomi- och personalförvaltningens processstyrning och utveckling och serviceverksamhetens datasystem samt för att avsluta Kieku-projektet vid Statskontoret och Palkeet.

Utvecklingen av produktiviteten inom statens ekonomi- och personalförvaltning måste fortsätta efter att denna fas av projektet avslutats. Detta innebär ett behov av att styra och följa förverkligandet av produktivitetens mål vid ämbetsverken och inrättningarna samt fortsätta samordnandet av ekonomi- och personalförvaltningsprocesserna och optimeringen av de resurser som ska bindas till dem i statsförvaltningen.

5.4. Inkomsterna inom budgetekonomin

De ordinarie inkomsterna inom budgetekonomin beräknas öka under ramperioden med i genomsnitt ca 1,5 procent per år. Skatteinkomsterna beräknas öka med drygt 2,5 procent i genomsnitt. Skatteinkomsternas andel av de ordinarie inkomsterna är ca 85 procent under ramperioden. År 2019 förväntas inkomsterna inom budgetekonomin uppgå till 52,0 miljarder euro.

Utgångspunkten för inkomstposterna inom statens budgetekonomi är en bedömning av den samhällsekonomiska utvecklingen på medellång sikt. Det beräknas att den ekonomiska tillväxten kommer att vara blygsam under ramperioden, varför också skattebaserna utökas långsamt.

Ändringar i beskattningsgrunderna

I inkomstposten för ramperioden har man beaktat de ändringar i beskattningsgrunderna som det beslutats om under statsminister Katainens och statsminister Stubbs regeringsperioder också i fråga om de åtgärder som träder i kraft under ramperioden 2016—2019. De omsättningsgränser som berättigar till en lättnad när det gäller den nedre gränsen för mervärdesskatt ändras så att den nedre gränsen för skattskyldighet höjs från 8 500 euro till 10 000 euro och den övre gränsen för den skattelättnad som hänför sig till detta från 22 500 euro till 30 000 euro. Denna ändring uppskattas minska intäkterna från mervärdesskatten med ca 40 miljoner euro på årsnivå. Den avdragsgilla andelen av bolåneräntorna minskas med fem procentenheter åren 2016, 2017 och 2018. Den avdragsgilla andelen är 60 % år 2016, 55 % år 2017 och 50 % år 2018. Detta beräknas öka statens intäkter av förvärvs- och kapitalinkomstskatt med ca 12 miljoner euro per år. Det temporära barnavdraget är i kraft till slutet av 2017 och den s.k. solidaritetskatten till slutet av 2018.

Tiden för skatteincitamentet för produktiva investeringar inom inkomstbeskattningen har förlängts till slutet av 2016. Ändringen uppskattas minska skatteintäkterna med ca 65 miljoner euro på årsnivå. Vid utgången av 2015 upphör det temporära skatteincitamentet för investerare.

Den högsta skattesatsen på arvs- och gåvoskatteskalorna, som åren 2013—2015 tillämpas på arvslotter och gåvor på över 1 000 000 euro, blir permanent från ingången av år 2016. Åtgärden beräknas öka inkomsterna inom budgetekonomin med ca 10 miljoner euro på årsnivå. Förlängningen från 5 år till 10 år av betalningstiden för skatt på arv och gåva i anslutning till skattelättnad i samband med generationsväxling på en gårdsbruksenhet eller i ett annat företag beräknas minska skatteinkomsterna under ramperioden med i genomsnitt ca 10 miljoner euro per år.

Skatten på torv sänks under ramperioden, vilket beräknas minska energiskatteintäkterna med ca 12 miljoner euro per år. Skattefriheten för flytgas slopas från ingången av 2016, vilket beräknar öka skatteintäkten med ca 10 miljoner euro.

Till följd av regeringens tidigare beslut minskas skatteintäkten dessutom av halveringen av farledsavgifterna och sloandet av banskatten för godstrafik åren 2015—2017.

Skatteinkomsternas utveckling 2016—2019

Intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstskatten beräknas under ramperioden öka med i genomsnitt knappt 5,5 procent per år. Förvärvsinkomsterna beräknas öka med i genomsnitt knappt 3 procent och kapitalinkomsterna med i genomsnitt drygt 3 procent. I prognosen för förvärvs- och kapitalinkomsterna ska det som ett tekniskt bakgrundsantagande åren 2017—2019 göras en indexjustering i beskattningsgrunderna, med vilken man säkerställer att inte beskattningen av arbete i snitt skärps till följd av en höjning av den allmänna inkomstnivån. Indexjusteringarna beräknas minska intäkterna av förvärvs- och kapitalinkomstskatt med sammanlagt ca 480 miljoner euro under ramperioden. I enlighet med riktlinjerna för statsminister Stubbs regering omfattar prognosen inte en justering som motsvarar höjningen av konsumentpriserna eller inkomstnivån år 2016, varför skatteintäkten år 2016 ökar snabbare än skattebasen.

Det belopp som inflyter i samfundsskatt till staten beräknas öka med i genomsnitt knappt 8 procent per år under ramperioden. Den totala debiteringen av samfundsskatten beräknas öka under ramperioden med i genomsnitt ca 5 procent per år, vilket följer den genomsnittliga utvecklingen av rörelseöverskottet enligt nationalräkenskaperna under perioden. Det belopp som flyter in i samfundsskatt till staten ökar debiteringen av skatten snabbare i synnerhet av den anledningen att de tidsbundna höjningarna av kommunernas och församlingarnas utdelning av samfundsskatt upphör år 2016 och församlingarnas utdelning av samfundsskatt överförs till staten. Dessa ändringar beräknas öka statens intäkter från samfundsskatten med drygt 300 miljoner euro år 2016. Från och med år 2016 ersätts församlingarnas utdelning av samfundsskatt med ett anslag som är bundet till index.

Intäkterna från mervärdesskatten beräknas under ramperioden öka med i genomsnitt ca 2 procent per år. Tillväxtprognosen för intäkterna från mervärdesskatten härleds främst ur den uppskattade tillväxten i fråga om hushållens konsumtionsutgifter.

Intäkterna från punktskattorna sammantaget beräknas under ramperioden sjunka med ca 1 procent per år. Av de enskilda skatterna beräknas intäkterna från tobaksskatten att öka på grund av att skatten är värderelaterad och det att den skattehöjning som trädde i kraft vid ingången av 2015 inverkar på skatteintäkterna med full effekt först under ramperioden. Till övriga delar beräknas skattebaserna för punktskatter huvudsakligen att minska under ramperioden.

Intäkterna från bilskatten beräknas under ramperioden minska med i genomsnitt 3,5 procent per år. Beräkningen grundar sig på antagandet att koldioxidutsläppen från nya bilar fortsätter att minska. En minskning av utsläppen medför att skattesatsen för nya bilar minskar med aningen mindre än en procentenhet per år. I början av ramperioden sänker också de väntade bilskatteåterbärningarna en aning det belopp som inflyter.

Intäkterna av fordonsskatten förväntas öka långsamt under ramperioden. Den höjning av fordonsskatten som träder i kraft vid ingången av 2016 höjer skatteintäkterna i början av ramperioden. Ändringen ökar skatteinkomsterna med ca 180 miljoner euro på årsnivå, men syns redan delvis i skatteintäkterna år 2015 på grund av periodiseringen av fordonsskatten.

Intäkterna från källskatt på ränteinkomst beräknas under ramperioden sjunka med i genomsnitt ca 2,5 procent per år. I början av ramperioden beräknas skatteintäkterna sjunka till följd av att genomsnittsräntan på depositionerna antas sjunka. I slutet av ramperioden beräknas intäkterna av källskatt börja stiga kraftigt i takt med den förväntade höjningen av räntenivån.

Övriga inkomster inom budgetekonomin

Det beräknas att inkomsterna av blandad natur kommer att minska under ramperioden med i genomsnitt 3 procent per år, vilket beror på exceptionellt stora inkomster år 2015. På inkomstposterna år 2015 inverkar det s.k. tillväxtpaketet som det beslutades om i samband med planen för de offentliga finanserna våren 2014. Som en del av paketet höjdes statens pensionsfonds intäktsföring och antagandet gällande de inkomster som fås från ägararrangemang vid statsbolag för år 2015.

Bland de övriga inkomsterna inom budgetekonomin beräknas det inflyta utdelningssinkoster eller kapitalåterbärningar till ett belopp av aningen mindre än 1 miljard euro per år. I fråga om försäljningen av statens aktier har man utgått från antagandet om en årlig intäktsföring på 400 miljoner euro i statens budgetekonomi. Kalkylen över statens ränteinkomster har sjunkit jämfört med den uppskattning som gjordes i samband med rambeslutet våren 2014. Detta har sin förklaring i att marknadsräntorna sjunkit till följd av att konjunkturen inom euroområdet stärkts långsammare än väntat. De lägre marknadsräntorna återspeglas särskilt i kalkylen över statens ränteinkomster av depositioner.

Intäktsföringarna i fråga om statliga affärsverk beräknas uppgå till i genomsnitt ca 190 miljoner euro per år (se närmare i kapitel 5.6).

Finansministeriets uppskattning av budgetekonomins ordinarie inkomster 2015—2019, md euro

	2015	2016	2017	2018	2019	2015—2019
	budget					genomsnitt årlig förändr., %
Skatteinkomster sammanlagt	39,9	40,9	41,8	43,0	44,3	2,7
— förvärvs- och kapitalinkomster	8,9	9,6	9,9	10,4	10,9	5,4
— samfundsskatt	2,5	2,8	3,0	3,2	3,3	7,8
— mervärdesskatt	16,9	17,0	17,3	17,8	18,3	2,0
— punktskatter	7,1	7,0	7,0	6,9	6,9	-0,8
— övriga skatteinkomster	4,5	4,5	4,6	4,7	4,8	1,6
Inkomster av blandad natur	6,1	5,1	5,1	5,3	5,4	-2,9

Finansministeriets uppskattning av budgetekonomins ordinarie inkomster 2015—2019, md euro

	2015	2016	2017	2018	2019	2015—2019 genomsnitt årlig förändr., %
	budget					
Ränteinkomster, inkomster av försäljning av aktier och intäktsföring av vinst — Utdelningsinkomster och inkomster av försäljning av aktier	2,8	2,0	1,9	1,9	1,9	-8,5
	2,1	1,4	1,4	1,4	1,4	-10,3
Inkomster sammanlagt¹⁾	49,1	48,4	49,3	50,6	52,0	1,4

¹⁾ Inkluderar återbetalningar av lån som staten beviljat.

5.5. Balans och statsskuld inom statens budgetekonomi

När man beaktar anslagsutvecklingen enligt rambeslutet och inkomstposterna, beräknas statens budgetekonomi uppvisa ett underskott på ca 6,0 miljarder euro, dvs. ca 2,8 procent i förhållande till totalproduktionen år 2016. Underskottet beräknas sjunka till 5,3 miljarder euro år 2019.

Jämfört med planen för de offentliga finanserna våren 2014 försvagas underskottet i statens budgetekonomi under åren 2016—2018 med i genomsnitt ca 3,1 miljarder euro. Detta innebär att statens nettoupplåning blir över 9 miljarder större fram till slutet av år 2018 än vad som beräknades för ett år sedan. Av det ökade underskottet förklaras ca 1,9—2,7 miljarder euro per år av att makroprognosen försvagas. Justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna förklarar 0,4—0,5 miljarder euro av ökningen av underskottet. Dessutom förklaras ca 0,6—0,9 euro per år av underskottsökningen av de beslut om bl. a. nya trafikprojekt som fattats efter planen för de offentliga finanserna samt av vissa ändringar i beskattningsgrunderna. Å andra sidan har minskningen i inflationsprognoserna och minskningen i kalkylen av ränteutgifterna för statsskulden en minskande inverkan på underskottet.

Statsskuldens belopp antas öka till ca 107 miljarder euro år 2016. Statsskuldens förhållande till bruttonationalprodukten ökar under hela ramperioden. Statsskulden uppskattas 2019 uppgå till ca 124 miljarder euro, vilket är ca 53 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Utvecklingen av statsfinansernas underskott och skulder granskas ur nationalräkenskapernas perspektiv i kapitel 3.2.

Finansministeriets uppskattning av budgetekonomins balans 2015—2019, md euro, gängse priser

	2015	2016	2017	2018	2019
Budgetekonomins beräknade inkomster sammanlagt ¹⁾	49,1	48,4	49,3	50,6	52,0

Finansministeriets uppskattning av budgetekonomins balans 2015—2019, md euro, gängse priser

	2015	2016	2017	2018	2019
Budgetekonomins beräknade utgifter sammanlagt, gängse priser ²⁾	54,3	54,4	55,5	56,2	57,3
Uppskattning av budgetekonomins balans	-5,2	-6,0	-6,2	-5,6	-5,3
Statsskulden i förhållande till BNP, %	49	50	52	52	53

¹⁾ Inkluderar återbetalningar av lån som staten beviljat.

²⁾ Utgifterna har omräknats till gängse priser med hjälp av finansministeriets prisindexprognos, som ger en riktigande uppskattning av prisutvecklingen under ramperioden.

5.6. Statsfinanserna utanför budgetekonomin**Staten i nationalräkenskaperna**

Till statssektorn hör enligt nationalräkenskaperna förutom den egentliga statsbudgeten de fonder som står utanför budgetekonomin (exkl. Statens pensionsfond som i nationalräkenskaperna inräknas i arbetspensionsinrättningssektorn) samt universiteten, Solidium Oy, Rundradion Ab, Senatfastigheter, universitetsfastighetsbolagen, Leijona Catering Oy, HAUS kehittämisskeskus Oy och Teknologiska forskningscentralen VTT.

Teknologiska forskningscentralen VTT och Mätteknikcentralen MIKES gick samman 1.1.2015 och i samband med det blev VTT ett aktiebolag. Statsunderstödet för VTT:s verksamhet uppgår under ramperioden 2016—2019 till ca 90 miljoner euro.

Universitetens totalfinansiering består av de anslag som beviljas universiteten i statsbudgeten och av kompletterande finansiering (bl.a. avgiftsbelagd verksamhet, donationer och sponsorfinansiering). År 2013 var universitetens totalfinansiering ca 2,8 miljarder euro, varav statens andel var ca 75 %. Statens finansiering beräknas förbli på ungefär nuvarande nivå under de närmaste åren.

Det finns tre universitetsfastighetsbolag: Suomen Yliopistokiinteistö Oy - Finlands Universitetsfastigheter Ab, Helsingin Yliopistokiinteistö Oy - Helsingfors Universitetsfastigheter Ab och Aalto Universitetsfastigheter Ab. De är bolag som koncentrerar sig på ägande och utvecklande av universitetsfastigheter. Staten äger 1/3 och universiteten 2/3 av bolagen.

Den statliga finansieringen av Rundradion Ab består av den rundradioskatt som infördes vid ingången av 2013, varvid motsvarande belopp överförs till Statens televisions- och radiofond och vidare till Rundradion Ab. Beloppet av det anslag som överförs justeras årligen så att det motsvarar förändringen i kostnadsnivån. Som grund för justeringen används ett viktat index som härlemts ur levnadskostnads- och förtjänstnivåindex, där levnadskostnadsindexet står för en tredjedel och förtjänstnivåindexet för två tredjedelar.

Statens placeringsbolag Solidium Oy är ett aktiebolag som i sin helhet ägs av finska staten och vars uppgift är att stärka och stabilisera det inhemska ägandet i nationellt sett viktiga företag. I bolagets aktieportfölj ingår tolv börsnoterade bolag, i vilka Solidium är minoritetsägare. Solidiums styrelse fattar självständigt beslut om investeringar utgående från de analyser och förslag

som ledningen berett. Solidium Oy intäktförde 800 miljoner euro i statsbudgeten år 2013 och 1 087 miljoner euro år 2014.

För statens ägarpolitik ansvarar i övrigt avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli, på vars ansvar ägarstyrningen i de bolag som idkar kommersiell verksamhet ankommer. I december 2014 ansvarade avdelningen för 23 kommersiella bolag samt dessutom 4 bolag med specialuppgifter, för vars styrning avdelningen ansvarar. På avdelningens ansvar ankommer dessutom beredningen av allmänna riktlinjer för statens ägarpolitik, ägarstyrningspraxis och samordnande av ministeriernas samarbete i fråga om ägarstyrningen.

Fondekonomi utanför statsbudgeten

Staten har elva fonder som står utanför budgeten. Statens säkerhetsfond lades ned 1.1.2015 och dess tillgångar intäktfördes till budgetekonomin i statsbudgeten 2015. Å andra sidan inrättades 1.1.2015 en ny fond utanför statsbudgeten, dvs. fonden för finansiell stabilitet. Fonden lyder under verket för finansiell stabilitet och består av resolutionsfonden som utgörs av stabilitetsavgifter och insättningsgarantifonden som utgörs av insättningsgarantiavgifter. Kreditinstitutens stabilitetsavgifter överförs vidare från fonden för finansiell stabilitet till EU:s gemensamma resolutionsfond. Fonden har inte räknats med i sammandraget nedan och dess ställning i nationalräkenskaperna har hittills ännu inte fastställts.

Andra fonder utanför statsbudgeten är Statens bostadsfond, Statens pensionsfond, Gårdsbrukets utvecklingsfond, Statens kärnavfallshanteringsfond, Försörjningsberedskapsfonden, Statsgarantifonden, Statens televisions- och radiofond, Interventionsfonden för jordbruket, Brandskyddsfonden och Oljeskyddsfonden.

De sammanlagda inkomsterna från fonderna utanför budgeten beräknas under ramperioden i genomsnitt uppgå till knappt 5,0 miljarder euro per år och utgifterna till knappt 4,8 miljarder euro per år. Fondekonomin årliga nettoöverskott uppgår således till ca 0,2 miljarder euro i genomsnitt. Fondernas årliga nettoöverskott beräknas vara en aning lägre utan pensionsfonden.

Statliga fonder utanför budgeten, mn euro

	2015	2016	2017	2018	2019
Skatter och inkomster av skattenatur sammanlagt	87	70	71	71	71
Inkomster av blandad natur	314	152	167	137	135
Pensionsavgifter	1 641	1 628	1 619	1 613	1 625
Ränteinkomster och intäktföring av vinst	360	373	405	397	388
Överföringar från budgeten	511	519	519	519	519
Inkomster exkl. finansoperationer	2 913	2 743	2 782	2 737	2 738
Återbetalning av beviljade lån	2 219	2 223	2 230	2 244	2 263
Inkomster sammanlagt	5 133	4 966	5 012	4 982	5 001
Konsumtionsutgifter	247	159	166	167	168
Överföringsutgifter	836	787	764	850	925
Ränteutgifter	1	1	1	1	1
Överföringar till budgeten	2 342	1 862	1 904	1 936	1 965

Statliga fonder utanför budgeten, mn euro

	2015	2016	2017	2018	2019
Utgifter exkl. finansoperationer	3 426	2 808	2 835	2 954	3 059
Lån som beviljats samt övriga finansinvesteringar	1 823	1 825	1 852	1 855	1 858
Utgifter sammanlagt	5 249	4 633	4 686	4 809	4 917
Nettofinansieringsöverskott	-116	333	326	173	84

Affärsverken

Senatfastigheter är ett affärsverk under finansministeriet med uppgift att verka som statens sakkunniga i frågor som gäller arbetsmiljö och lokaler. Senatfastigheter tillhandahåller och producerar tjänster i första hand för statsförvaltningen. Den areal som hyrs ut uppgick år 2014 till sammanlagt 6,4 miljoner m², omsättningen till 625 miljoner euro och balansomslutningen till 4,7 miljarder euro. Ombyggnads- och nybyggnadsinvesteringar gjordes för ca 234 miljoner euro. Hyresverksamhetens resultat var 105 miljoner euro. Fastigheternas försäljningsintäkter var 72 miljoner euro och försäljningsverksamhetens resultat ca 24 miljoner euro. Senatfastigheters intäktsföring år 2015 i statsbudgeten uppgår till ca 210 miljoner euro.

Statens hyressystem förnyas från ingången av 2016. Avsikten är att Senatfastigheter i fortsättningen ska vara statens enda lokalanskaffningsenhet. Det bestäms att statens nuvarande lokaler ska användas i första hand. Hyresavtalen görs smidigare genom att man gör det lättare för ämbetsverk och inrättningar att frigöra sig från obehövliga lokaler som ägs av staten. Senatfastigheter kan också effektivare sälja lokaler de inte behöver till staten. Staten övergår i början av 2016 till en självkostnadsprincip i fråga om hyromå, vilket sänker Senatfastigheters hyresinkomster med uppskattningsvis 81 miljoner euro per år. Minskningarna som motsvarar hyresnedsättningarna tas in i förvaltningsområdenas anslag i budgetpropositionen för 2016 och i höstens plan för de offentliga finanserna. Intäktsföringen till staten av Senatfastigheters vinst har beräknats till 95 miljoner euro år 2016, 75 miljoner euro år 2017 och 55 miljoner euro åren 2018—2019. I intäktsföringskalkylen har Försvarmaktens hyresförhöjning (+36 miljoner euro) och införandet av principen om självkostnadshyra (-81 miljoner euro) beaktats. Dessutom orsakar det s.k. balanspaketet som det beslutades om våren 2014 extra intäktsföring för Senatfastigheter till ett belopp av 40 miljoner euro år 2016 och 20 miljoner euro år 2017.

Forststyrelsen är ett statligt affärsverk vars uppgifter dels är affärsverksamhet, dels offentliga förvaltningsuppgifter som sköts med budgetmedel och avgiftsintäkter. Forststyrelsen besitter ca 12,5 miljoner hektar land- och vattenområden som ägs av staten, vars balansvärde är ca 2,7 miljarder euro. Av detta är ca 2,5 miljarder euro grundkapital med avkastningskrav. Forststyrelsens årliga omsättning är ca 250 miljoner euro. Lagstiftningen om Forststyrelsen håller på att förnyas. Forststyrelsens intäktsföring i budgetekonomin beräknas uppgå till 120 miljoner euro per år.

Extra inkomst från affärsverk enligt balanspaketet är åren 2014—2017 sammanlagt 175 miljoner euro, varav 150 miljoner euro intäktsförs från Senatfastigheter och 10 miljoner från Forststyrelsen. Från Forststyrelsen har det dessutom gjorts en kapitalåterbäring på 15 miljoner euro år 2015.

6. Den kommunala ekonomin

Den del i planen för de offentliga finanserna som gäller den kommunala ekonomin innehåller en granskning av läget inom den kommunala ekonomin som helhet samt en granskning av effekterna av statens åtgärder på den kommunala ekonomin. Den granskning av den kommunala ekonomin som presenteras här kompletterar programmet för kommunernas ekonomi, som utarbetas separat.

6.1. Riktlinjer för den kommunala ekonomin

I enlighet med statsrådets förordning (120/2014) ska i planen för de offentliga finanserna anges en med målet för det strukturella saldot inom kommunalekonomin konsekvent euromässig begränsning för de utgiftsändringar som statens åtgärder föranleder för kommunalekonomin. Nuvarande regering har inte satt upp något mål för det strukturella saldot inom kommunalekonomin. Efter riksdagsvalet våren 2015 sätter den nya regeringen i sin första plan för de offentliga finanserna upp ett mål för det strukturella saldot inom kommunalekonomin och en utgiftsbegränsning för kommunalekonomin för 2016—2019.

6.2. Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin

Statsbidrag under ramp perioden

Statsbidragen till kommuner och samkommuner, mn euro, ramåren enligt prisnivån 2016

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kalkylerade statsandelar	9 483	9 416	9 827	9 486	9 483	9 364
FM, statsandel för basservice	8 613	8 500	8 892	8 550	8 554	8 438
UKM ¹⁾	871	916	935	936	929	926
— varav samkommunerna	1 227	1 078	1 054	993	989	987
Övriga statsbidrag enligt förvaltningsområde, sammanlagt	1 231	1 107	1 098	752	740	730
JM	8	9	0	0	20	20
IM	5	6	5	5	5	5
FM	36	37	23	40	17	16
UKM	312	208	198	198	198	197
JSM	5	5	4	4	4	4
KM	45	39	38	38	38	38
ANM	143	165	175	175	174	172

Statsbidragen till kommuner och samkommuner, mn euro, ramären enligt prisnivån 2016

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SHM ²⁾	649	603	619	257	252	245
MM	29	35	35	33	33	33
Statsbidragen sammanlagt	10 715	10 523	10 925	10 238	10 223	10 094

¹⁾ Den kalkylerade andelen till kommunerna har uppskattats utifrån finansieringen som helhet (inklusive privat) inom UKM:s förvaltningsområde. Ansvar för finansieringen av yrkeshögskolorna överfödes till staten vid ingången av 2015, och de omfattas inte längre av granskningen. De överföringar som hänförs till finansieringsreformen samt bortfallet av yrkeshögskolorna ur granskningen leder till att 2014 och 2015 års nivåer på statsandelarna inte är helt jämförbara.

²⁾ Utbetalningen av det grundläggande utkomststödet överförs år 2017 från kommunerna till FPA. Av denna anledning betalar staten inte längre någon statsandel till kommunerna för kostnaderna för det grundläggande utkomststödet, vilket syns i att SHM:s statsbidrag minskar. Dessutom beaktas kommunernas andel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet som minskning i statsandelen för basservicen.

Statsbidragen till kommunerna och samkommunerna uppgår till sammanlagt 10,9 miljarder euro år 2016. Sammantaget ökar statsbidragen år 2016 till följd av en justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna, men minskar därefter betydligt till följd av att utbetalningen av det grundläggande utkomststödet överförs från kommunerna till FPA. Överföringen är kostnadsneutral i förhållandet mellan stat och kommun, men den inverkar på nivån på såväl statsbidragen till kommunerna som kommunernas utgifter.

Åtgärder i det strukturpolitiska programmet

I det strukturpolitiska programmet sattes som ett mål balansering av kommunernas ekonomi. Av anpassningen på två miljarder euro ska staten svara för hälften, och den andra hälften ska skötas genom egna åtgärder inom kommunalekonomin. Det nya styrsystemet för kommunernas ekonomi samt minskning av kommunernas utgifter och förpliktelser fastställdes som centrala åtgärder för staten.

I statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna ingår allmänna principer för styrsystemet för kommunernas ekonomi, inklusive finansieringsramen. Vid sidan av de reformer som är avsedda för styrning av hela kommunalekonomin har även styrningen av den enskilda kommunen reformerats i samband med totalreformen av kommunallagen. Dessa reformer tillsammans bidrar till att skapa balans i kommunalekonomin.

Att minska kommunernas utgifter och förpliktelser har visat sig vara en utmaning, och detta mål lyckades man inte nå. De åtgärder i det strukturpolitiska programmet som innefattats i planen för de offentliga finanserna beräknas minska kommunernas utgifter med ett nettobelopp som är klart under 100 miljoner euro.

I ledningsgruppens slutrapport om genomförandet av det strukturpolitiska programmet (27.2.2015) finns närmare uppgifter om hur åtgärderna i programmet framskrider. Efter att slutrapporten offentliggjordes har vissa åtgärder i programmet ändrats i samband med riksdagsbehandlingen, och därför avviker de uppskattningar av programmets ekonomiska konsekvenser som presenteras här från dem som presenteras i slutrapporten.

Ändringar i beskattningsgrunderna

I förvärvsinkomstbeskattningen görs i enlighet med regeringens beslut ingen justering i relation till inflationen eller den höjda inkomstnivån år 2016. För de följande åren har man gjort ett tekniskt antagande om justering av inkomstskattegrunderna så att beskattningen av arbete i snitt inte skärps till följd av en höjning av den allmänna inkomstnivån.

I samband med en ändring av lagen om sjömanspensioner ändrades avdragen för sjöarbetsinkomst både i kommunal beskattningen och i statsbeskattningen av förvärvsinkomster. Avdraget för sjöarbetsinkomst i kommunal beskattningen minskar. Ändringen träder i kraft vid ingången av 2016 och den ökar intäkterna från kommunalskatten med ca 6 miljoner euro. Det har beslutats att rätten till ränteavdrag på bostadslån begränsas med ytterligare 5 procentenheter per år under 2016—2018, vilket ökar kommunernas skatteinkomster med 7 miljoner euro per år under de nämnda åren. År 2018 kommer endast hälften av räntorna på bostadslån att vara avdragsgilla. Det barnavdrag i beskattningen som trädde i kraft vid ingången av 2015 gäller för viss tid fram till utgången av 2017, och ska på så sätt under övergångstiden utgöra en kompensation för nedskärningarna i barnbidragen. Det beräknas att barnavdraget sänker kommunernas skatteinkomster med ca 38 miljoner euro per år.

Vad beträffar åren 2016—2019 antas det att kommunerna på samma sätt som tidigare ska kompenseras enligt nettobelopp genom statsandelssystemet för alla ändringar i beskattningsgrunderna som påverkar intäkterna från kommunalskatten.

Den höjning av samfundsskatteandelen med 5 procentenheter som kommunerna fått som tidsbegränsat stöd upphör 2016. Avsikten är att grunderna för värdering av såväl mark som byggnader ska reformeras i fastighetsbeskattningen. Avsikten är att de nya värderingsgrunderna ska börja tillämpas senast 2019, då fastighetsbeskattningen överförs till Skatteförvaltningens nya system med inbyggd programvara.

Effekterna av statens övriga åtgärder

Justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna ökar statsandelarna för basservice med 310 miljoner euro 2016. I fråga om de funktioner som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete ökar justeringen av kostnadsunderlaget för priserna per enhet kommunernas statsandelar med sammanlagt 31 miljoner euro.

Statsandelarna för basservicen minskar till följd av de nedskärningar som görs i enlighet med tidigare rambeslut och som uppgår till sammanlagt 90 miljoner euro under 2016—2017.

Inom den allmänbildande utbildningen har man med statsunderstöd bl.a. understött minskning av undervisningsgruppernas storlek, jämlikhet inom utbildningen, skolornas klubbverksamhet, utvidgande av språkbadsverksamheten, utvecklande av specialundervisningen, olika projekt som främjar digitaliseringen av undervisningen och inlärningsmiljöerna och andra projekt som utvecklar kvaliteten på den allmänbildande utbildningen. För motsvarande understöd har det i rambnivån årligen reserverats ca 70 miljoner euro.

Enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet slopas den tidsbegränsade garantihöjning för avskrivningar som ingår i finansieringen av yrkesutbildning vid utgången av 2015.

Det fria bildningsarbetets nya finansieringssystem införs den 1 januari 2016 och huvudmannastrukturen för läroanstalterna utvecklas. Den statliga finansieringen till kommunerna minskar med 4 miljoner euro från och med 2017 och kommunernas utgifter minskar med uppskattningsvis 8 miljoner euro.

Beräkningen och utbetalningen av det grundläggande utkomststödet överförs år 2017 från kommunerna till FPA. Kommunernas andel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet beaktas i fortsättningen genom en minskning av statsandelen för kommunal basservice. Reformen beräknas å ena sidan minska kommunernas administrativa utgifter, å andra sidan öka kostnaderna genom att underutnyttjandet av utkomststöd minskar. Nettoeffekten är att den kommunala ekonomin försvagas något.

För statsunderstöd till de utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården som kommunerna genomför har det reserverats 1 miljon euro 2016 och 2 miljoner euro från och med 2017. För forskning enligt lagen om specialiserad sjukvård har det reserverats 20 miljoner euro om året i statsersättning till enheterna inom hälso- och sjukvården.

Under ramperioden fortsätter genomförandet av de projekt som nämns i den trafikpolitiska redogörelsen. I flera projekt, såsom Rv 19 Seinäjoki östra omfartsväg, utveckling av Ring III, byggandet av Västmetron samt Tammerfors strandled, ingår även en kommunal finansieringsandel. Staten är beredd att finansiera Centrumslingan med sammanlagt 466 miljoner euro under 2016–2019. Kommunernas finansieringsandel är ca 116 miljoner euro.

Integrationsersättningarna till kommunerna beräknas uppgå till drygt 100 miljoner euro per år. I uppskattningen ingår en höjning av flyktingkvoten för 2015 till 1 050 personer samt en nivåhöjning på 8 miljoner euro till följd av ökade kostnader.

I tabellen nedan presenteras vilka nettoeffekter de statliga åtgärder som ingår i planen för de offentliga finanserna har på den kommunala ekonomin.

Nettoeffekterna av statens åtgärder på den kommunala ekonomin, ändringar i förhållande till föregående år, mn euro

	2015	2016	2017	2018	2019
FM	-358	-53	-26	-20	-1
SHM	-119	14	-36	0	-52
UKM	57	8	2	0	0
ANM	3	0	0	0	0
Justering av kostnadsfördelningen		341			
Ändringar i skatte- och avgiftsgrunderna	163	-252	0	0	0
Sammanlagt	-254	58	-60	-20	-53

6.3. Uppskattning av den kommunala ekonomins utgifter, inkomster och balans

Den kommunala ekonomins utveckling till 2019, enligt kommunernas bokföring, m d euro, gängse priser¹⁾

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Resultatbildning						
1. Verksamhetsbidrag	-26,8	-28,1	-28,8	-29,2	-30,1	-31,1
2. Skatteinkomster	21,2	21,6	22,0	22,5	23,3	24,3
3. Statsandelar, driftsekonomin	8,2	8,2	8,6	8,4	8,5	8,5
4. Finansiella intäkter och kostnader, netto	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1
5. Årsbidrag	2,8	1,9	2,0	2,0	1,9	1,8
6. Avskrivningar	-2,6	-2,5	-2,6	-2,7	-2,8	-2,9
7. Extraordinära poster, netto	1,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
8. Räkenskapsperiodens resultat	1,9	-0,4	-0,3	-0,5	-0,7	-0,9
Finansiering						
9. Årsbidrag	2,8	1,9	2,0	2,0	1,9	1,8
10. Extraordinära poster	1,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
11. Korrigeringsposter i den interna finansieringen	-1,8	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
12. Intern finansiering, netto	2,7	1,7	1,8	1,8	1,7	1,6
13. Investeringar i anläggningstillgångar	-7,7	-4,6	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
14. Finansieringsandelar och försäljningsinkomster	4,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investeringar, netto	-3,5	-3,6	-3,6	-3,6	-3,7	-3,7
16. Finansieringsbehov (intern finansiering - investeringar)	-0,9	-1,9	-1,8	-1,9	-2,0	-2,1
17. Lånestock	16,6	18,5	20,4	22,3	24,4	26,5
18. Likvida medel	5,4	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2
19. Nettoskuld	11,3	13,3	15,1	17,1	19,1	21,3

¹⁾ Under 2014 och 2015 innebar bolagiseringen av kommunala affärsverk och yrkeshögskolor på posterna i resultatbalkningen. Bolagiseringen av kommunala affärsverk förändrade räkenskapsperiodens resultat med ett belopp av engångsnatur på ca 1,4 miljarder euro 2014.

I kommunernas och samkommunernas sammanlagda resultat håller det på att uppstå ett underskott under innevarande år. Att de bolagiserade affärsverken inte längre omfattas av granskningen försämrar kommunernas och samkommunernas sammanlagda resultat med uppskattningsvis 250 miljoner euro. Bolagiseringen minskar såväl verksamhetens inkomster som verksamhetens utgifter, men inkomsterna minskar mer än utgifterna. Investeringarna hålls på hög nivå och de finansieras genom ökad skuldsättning. Kommunerna fortsätter såsom föregående år med sina sparåtgärder och dämpar utgiftstrycket genom att effektivisera sin verksamhet.

I den kalkyl över utgiftstrycket som sträcker sig till 2019 ökar obalansen mellan inkomsterna och utgifterna inom kommunalekonomin fortfarande. Den förutspådda ekonomiska tillväxten under

de närmaste åren räcker inte till för att skapa balans i kommunalekonomin. Förändringen i befolkningens åldersstruktur kommer att öka behovet av social- och hälsovårdstjänster som tillhandahålls av kommunerna med något under 1 procent om året under 2016—2019. Omkostnaderna antas därför igen öka kraftigare, om kommunerna och samkommunerna inte fortsätter med sina anpassningsåtgärder eller läget i den kommunala ekonomin inte förbättras genom att minska kommunernas uppgifter och förpliktelser. I kalkylen har man inte räknat med kommunernas egna anpassningsåtgärder för 2016—2019.

Under 2016—2019 beräknas kommunernas skatteinkomster och statsandelar öka långsammare än medeltalet under den första hälften av årtiondet. Skatteinkomsternas tillväxt försvagas av den dämpade makroekonomiska utvecklingen. När det gäller kommunernas samfundsskatteinkomster försvagas tillväxten också av att höjningen av kommunernas samfundsskatteandel upphör 2016. I kalkylen har man inte räknat med några höjningar av kommunalskattesatsen eller fastighetskattesatsen under 2016—2019. Trycket på att höja skattesatserna kommer dock fortfarande att vara stort.

Statsandelarna inom driftsekonomin ökar årligen nominellt med i genomsnitt 1 procent under 2016—2019. Den årliga variationen är dock stor. I statsandelarna beaktas den lagstadgade justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna som hittills gjorts vart fjärde år och där grundpriserna och finansieringen justeras så att de motsvarar de faktiska kostnaderna. Detta ökar statsandelarna med ett belopp av engångsnatur på ca 340 miljoner euro år 2016. Att utbetalningen av det grundläggande utkomststödet överförs minskar däremot kommunernas statsandelar år 2017. Som en del av de anpassningsåtgärder inom statsfinanserna som det beslutats om tidigare kommer dessutom kommunernas statsandelar att skäras ned 2016 och 2017. Dessa nedskämningar uppgår till sammanlagt 90 miljoner euro.

Kommunernas och samkommunernas sammanlagda lånestock ökar under de kommande åren fortfarande snabbt, om inte de strukturella problemen i inkomst- och utgiftsutvecklingen inom kommunalekonomin åtgärdas. Investeringarna inom den kommunala ekonomin hålls uppe av det eftersatta underhållet, omfattande sjukhusinvesteringar samt stora investeringsprojekt i tillväxtcentrumen. Ökningen av ränteutgifterna dämpas på medellång sikt av en fortfarande mycket låg räntenivå. Om inte skuldökningen dämpas, kommer också de ökande räntekostnaderna att få fart på skuldökningen, när räntenivån i framtiden stiger. För att säkerställa att den kommunala ekonomin hålls stabil krävs det således betydande åtgärder som stärker den kommunala ekonomin och dämpar skuldökningen.

7. Arbetspensionsanstalter och övriga socialskyddsfonder

Arbetspensionssystemet

Arbetspensionssystemet i Finland består av flera pensionslagar där pensionerna emellertid bestäms i regel på samma grunder. Finansieringen av pensionsutgifterna varierar enligt pensionslag varför finansieringsgrunderna för arbetspensionsfonderna inte kan beskrivas med en enda regel. Finansieringsgrunderna för arbetspensionssektorn kan emellertid behandlas genom att separat se på de största pensionsfonderna (ArPL, FöPL, StaPL, KomPL).

Finlands arbetspensionssystem är ett delvis fonderat system, eftersom en del av finansieringen kommer från pensionsmedel som fonderats på förhand och med avkastningen från dem. Pensionerna finansieras dock huvudsakligen genom pensionsavgifter som årligen tas ut av arbetstagare och arbetsgivare. Dessutom finansieras statsanställda arbetstagares samt företagares, lantbruksföretagares och sjömans pensioner delvis ur statsbudgeten. Arbetstagarnas pensionsavgift är lika stor i alla pensionslagar. Pensionerna intjänas enligt alla pensionslagar nästan på samma sätt på basis av inkomsterna under hela arbetskarriären. Ålderspensioner som börjar betalas ut reduceras genom en livslängdkoefficient som beaktar ökningen av förväntat antal levnadsår. De löpande pensionerna höjs årligen med arbetspensionsindex som till 80 % påverkas av inflationen och till 20 % av förändringen i löntagarnas inkomstnivå.

Till lagen om pension för arbetstagare inom den privata sektorn (ArPL) hör närmare två tredjedelar av arbetskraften. Av de arbetspensionsavgifter som följer ArPL fonderas en del individuellt och resten av avgiften går till att finansiera de nuvarande pensionsutbetalningarna genom ett fördelningssystem. Den privata arbetspensionssektorns EMU-buffert finns i fördelningssystemets buffertfond som kallas utjämningsfond (utjämningsavsättning). Som målsatt nivå för EMU-bufferten har det avtalats om ett belopp som motsvarar 2,5 % av den privata sektorns årliga lönesumma. Fonderingsgraden inom ArPL-systemet, dvs. pensionsmedlen i förhållande till pensionsansvaret, var vid utgången av 2012 25–30 % beroende på räknesätt. Företagarnas (ca 8 % av de försäkrade) och lantbruksföretagarnas samt sjömannens pensionsutgifter finansieras genom inkomsterna av avgifterna samt till den överskjutande delen ur statsbudgeten.

De grunder som anknyter till nivån på ArPL-avgiften bereds i arbetsgrupper som tillsatts av Arbetspensionsförsäkrarna TELOA utifrån statistikuppgifter och kalkyler som arbetspensionsförsäkringsbolagen och Pensionsskyddscentralen producerat. Dessutom behandlas avgiftsnivån i arbetsmarknadens centralorganisationers pensionsförhandlingsgrupp, där man kommit överens om en jämn höjning av ArPL-avgiften (0,4 procentenheter per år) fram till 2016. Pensionsavgifterna ska ligga på en nivå som garanterar utbetalningen av pensionerna och den fondering som krävs i lagstiftningen.

Det kommunala pensionssystemet (KomPL) omfattar ca 20 % av de försäkrade. I KomPL-systemet har man försökt ställa in pensionsavgiften så att pensionssystemet står på stadig grund och pensionsavgiftens nivå är stabil i framtiden. KomPL-avgifterna bestäms utifrån de löner som betalas inom kommunsektorn och dessutom även utifrån pensionsutgifterna.

De arbetstagare som är försäkrade enligt **lagen om statens pensioner (StaPL)** (ca 6 % av de försäkrade) och statens arbetsgivare betalar sina pensionsavgifter till statens pensionsfond (VER). Från statens pensionsfond överförs medel årligen till statsbudgeten för att täcka StaPL-pensionsutgifterna. Det belopp som överförs är för närvarande 40 % av de utgifter som föranleds av statens pensioner, resten av pensionsutgifterna täcks med skattemedel. Statens pensionsfond strävar efter att utöka de fonderade medlen, tills de utgör en fjärdedel av statens pensionsansvar. Vid utgången av 2013 var fonderingsgraden 17 %, dvs. man hade redan uppnått två tredjedelar av fonderingsmålet.

Tack vare förhandsfonderingen av pensioner har arbetspensionssektorn under sin historia uppvisat ett stort överskott. Förändringen av befolkningsstrukturen föranleder ökade pensionsutgifter, vilket märks som ett minskat överskott. Tack vare förhandsfonderingen är kapitalinkomsterna

emellertid avsevärda, varför pensionsfonderna inte formellt börjar upplösas, även om pensionsutgifterna överstiger avgifterna

Totalt sett har pensionsfondernas överskott i förhållande till BNP minskat från 4 procent i början av 2000-talet till 1,7 procent år 2014. Överskottet förutspås minska till ca en procent av BNP på medellång sikt när pensionsutgifterna ökar snabbare än inkomsterna. Också den privata sektorns pensionsfonder hör enligt nationalräkenskaperna till den offentliga ekonomin och till de offentliga finansernas tillgångar. Arbetspensionssystemets överskott syns inte i den offentliga finansernas bruttoskuld.

Pensionsreformen 2017

Arbetsmarknadens centralorganisationer kom i september 2014 överens om riktlinjerna för den pensionsreform som träder i kraft vid ingången av år 2017. Målen för reformen är att förlänga arbetskarriärerna och att minska hållbarhetsgapet i den offentliga ekonomin. Pensionsåldern höjs gradvis från ingången av år 2017 och de nya pensionsåldersgränserna gäller dem som är födda 1955 och efter det. Från och med ingången av 2017 höjs åldern för ålderspension med 3 månader för varje födelseårskull, tills den lägsta åldern för ålderspension är 65 år. Den högsta åldersgränsen för ålderspension är fem år högre än den lägsta åldersgränsen.

Pensionsåldersgränsen kopplas till livslängdens utveckling från och med 2027 så att förhållandet mellan tiden i arbetslivet och tiden som pensionär hålls på 2025 års nivå. För att förhållandet mellan tiden i arbetslivet och tiden som pensionär ska hållas på samma nivå kommer faktorer som inverkar på tiden i arbetslivet och arbetspensionssystemets sociala och ekonomiska hållbarhet att ses över vart femte år.

Invalidd pensionen kompletteras med en arbetslivspension som man kan söka redan som 63-åring. Pensionsvillkoret är att man har en minst 38 år lång yrkesbana samt ett arbete med antingen fysisk eller psykisk belastning. Den nuvarande deltidspensionen slopas och i stället införs partiell förtida ålderspension för 61 år fyllda. Livslängdskoefficienten hålls kvar men sättet att räkna ut den ändras så att den blir mindre brant efter 2027 då pensionsåldern för alla åldersklasser är 65 år.

Intjänandet av arbetspension ändras så att den intjänade pensionen är 1,5 % av lönen per år för alla ålders arbetstagare. Om en arbetstagare inte utnyttjar sin rätt till ålderspension, dvs. inte tar ut sin pension, justeras den intjänade pensionen med en uppskovsförhöjning på 0,4 % för varje månad med vilken pensionen skjuts upp. Man kom överens om att arbetspensionsavgiftens nivå för åren 2017–2019 är 24,4 %. Enligt Pensionsskyddscentralens kalkyler på lång sikt är denna betalningsnivå tillräcklig för finansiering av pensionerna även efter år 2019.

Övriga socialskyddsfonder

Övriga socialskyddsfonder omfattar andra enheter som utför uppgifter i anknäring till social trygghet och som hör till den offentliga makten, såsom Folkpensionsanstalten (FPA) och enheter som sköter det inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringssystemet. FPA:s verksamhet finansieras enligt lag med de försäkrades och arbetsgivarnas sjukförsäkringsavgifter och med den offentliga sektorns andelar. Den statliga andelen av FPA:s finansiering 2013 var 69 %, andelen försäkringsavgifter 26 % och kommunernas andel 5 %. År 2013 var de totala kostnaderna för FPA:s för-

månsfonder ca 14 miljarder euro. FPA:s förmånsfonder är folkpensionsfonden, sjukförsäkringsfonden och allmänna fonden för social trygghet.

Det inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringssystemet sköts av Arbetslöshetsförsäkningsfonden och arbetslöshetskassorna. De inkomstrelaterade arbetslöshetsutgifterna finansieras genom arbetslöshetsförsäkringspremier som tas ut av anställda och arbetsgivare, statsandelar och arbetslöshetskassornas medlemsavgifter. År 2013 betalade arbetslöshetskassorna ut totalt ca 2,5 miljarder euro i förmåner. Av dessa utgifter finansierade staten ca 42 %, arbetsförsäkringsfonden ca 53 % och arbetslöshetskassorna ca 5 %.

De övriga socialskyddsfondernas finansiering är på medellång sikt i balans, men finansieringsbalansen kan variera något årligen i och med att buffertfonder används. På 2000-talet har de övriga socialskyddsfonderna avvikit från balansen årligen med högst 0,3 % i förhållande till BNP.

8. Sammandrag av åtgärderna inom de offentliga finanserna som helhet

I detta kapitel granskas vilka effekter de centrala beslutsbaserade åtgärderna under valperioden 2011—2015 har på de offentliga finanserna. Granskningen har gjorts enligt de begrepp som används i nationalräkenskaperna.

8.1. Åtgärdernas totala omfattning och tidpunkten för dem

Under valperioden 2011—2015 fattades beslut om anpassningsåtgärder på sammanlagt ca 6 miljarder euro netto på 2015 års nivå jämfört med det sista rambeslutet under föregående valperiod.

I tabellen nedan presenteras effekterna av regeringens åtgärder på bl. a. statens inkomster, utgifter och saldo jämfört med det sista rambeslutet under föregående valperiod. De sammantagna effekter som regeringens beslut har på saldot för statsfinanserna motsvarar uppskattningsvis nästan 5 miljarder euro på 2015 års nivå.

De åtgärder som det fattats beslut om inverkar också på den kommunala ekonomin, med nedskärningarna i statsandelarna som den största posten. På 2015 års nivå är de sammantagna effekterna av statens åtgärder ca 1,1 miljarder euro jämfört med det sista basserviceprogrammet under föregående valperiod och den uppskattningsvis som gjordes i samband med rambeslutet. Höjningarna av kommunalskattesatserna och fastighetskattesatserna har lett till att inkomsterna ökat med sammanlagt ca 800 miljoner euro på 2015 års nivå. Jämfört med den uppskattningsvis som lades fram i samband med det sista rambeslutet under föregående valperiod har saldot för den kommunala ekonomin försämrats med ca 300 miljoner euro på 2015 års nivå.

De sammantagna effekterna av beslut som gäller inkomster och utgifter, kumulativa, md euro

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beslut som ökar statens skatteinkomster	-0,8	-2,4	-3,3	-4,3	-4,5	-4,5	-4,4	-4,4
Beslut som minskar statens skatteinkomster	0,9	1,1	2,1	2,7	2,3	2,2	2,2	2,2
Beslut som minskar statens anslag	-1,1	-2,0	-2,9	-4,6	-4,7	-4,8	-4,9	-4,9

De justeringar i beskattningen av förvärvsinkomster som 2012, 2014 och 2015 gjordes för att kompensera stegringarna i konsumentpriserna och förtjänstnivån samt de höjningar av arbetsinkomst- och grundavdragen som gjordes i anslutning därtill sänkte avsevärt intäkterna av skatten på förvärvsinkomster jämfört med det sista rambeslutet under föregående valperiod. Med stöd av beslut är intäkterna av kapitalinkomstbeskattningen 400 miljoner euro högre 2015 jämfört med det sista rambeslutet under föregående valperiod. Sänkningarna av samfundsskatten 2012 och 2014 innebär att inkomsterna av samfundsskatten minskar med sammanlagt 1,3 miljarder euro på 2015 års nivå. Höjningen av mervärdesskattesatserna med en procentenhet 2013 och höjningarna av andra indirekta skatter ökar skatteintäkterna med ca 2 miljarder euro på 2015 års nivå.

Åtgärder som inverkar på inkomsterna i de offentliga finanserna, årlig förändring, netto, md euro

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Skatter på förvärvsinkomst	-0,6	0,1	0,3	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
Skatter på kapitalinkomst	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Samfundsskatter	-0,3	-0,1	-0,9	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Övriga direkta skatter	0,2	0,7	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Mervärdesskatter	0,1	0,7	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga indirekta skatter	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
Socialskyddsavgifter som arbetsgivaren betalar	0,2	0,0	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Socialskyddspremier som de försäkrade betalar	0,5	0,0	0,4	0,2	0,1	0,3	0,0	0,0
Sammanlagt	0,4	1,8	0,7	0,8	0,4	0,4	0,1	0,0

9. Uppskattning av de offentliga samfundens inkomster och utgifter

I detta kapitel presenteras inkomst- och utgiftsposterna för varje undersektor inom den offentliga ekonomin enligt de begrepp som används i nationalräkenskaperna.

Statsförvaltningen enligt nationalräkenskaperna, md euro

	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
Direkta skatter	12,6	12,7	13,4	14,0	14,6	15,3
Skatter på produktion och import	29,6	29,8	30,3	30,7	31,4	32,0
Socialskyddsavgifter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skatter och socialskyddsavgifter sammanlagt	42,7	43,1	44,3	45,4	46,7	48,0
Övriga inkomster	8,8	9,3	9,1	9,3	9,5	9,7
varav ränteinkomster	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Inkomster sammanlagt	51,6	52,4	53,4	54,6	56,1	57,7
Konsumtionsutgifter	13,7	13,9	14,0	14,2	14,5	14,8
Subventioner och övriga inkomstöverföringar	38,2	37,9	38,6	39,0	39,8	40,4
varav till andra offentliga samfund	25,9	25,8	26,3	26,8	27,3	27,6
Ränteutgifter	2,5	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3
Kapitalutgifter	4,8	4,9	5,0	5,2	5,5	5,6

Statsförvaltningen enligt nationalräkenskaperna, md euro

	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
Utgifter sammanlagt	59,2	59,1	60,0	60,7	62,0	63,1
Nettokreditgivning (+) / nettouplåning (-)	-7,6	-6,7	-6,5	-6,1	-5,9	-5,4

Lokalförvaltningen enligt nationalräkenskaperna, md euro

	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
Skatter och socialskyddsavgifter	21,2	21,7	22,1	22,6	23,5	24,4
Övriga inkomster	18,4	18,4	19,0	18,8	19,3	19,6
varav ränteinkomster	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
varav inkomstöverföringar från staten	13,9	13,9	14,4	14,0	14,2	14,3
Inkomster sammanlagt	39,6	40,1	41,1	41,4	42,7	44,0
Konsumtionsutgifter	33,6	34,2	35,0	36,0	37,1	38,3
varav löner och kollektiva avgifter	21,7	21,8	22,1	22,3	22,7	23,2
Inkomstöverföringar	3,1	3,4	3,4	2,7	2,8	2,9
varav sociala förmåner och sociala understöd	1,3	1,4	1,4	0,7	0,7	0,7
subventioner och övriga inkomstöverföringar	1,6	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9
ränteutgifter	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Kapitalutgifter	4,6	4,6	4,7	4,7	4,8	4,9
Utgifter sammanlagt	41,3	42,2	43,1	43,4	44,7	46,0
Nettokreditgivning (+) / nettouplåning (-)	-1,7	-2,1	-2,0	-2,0	-1,9	-2,0

Socialskyddsfonderna enligt nationalräkenskaperna, md euro

	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
Investeringsinkomster	3,5	3,5	3,8	3,9	4,5	5,0
Socialskyddsavgifter	26,3	27,1	27,7	28,4	29,1	29,8
varav arbetsgivarnas avgifter	17,9	18,3	18,7	19,1	19,5	20,0
de försäkrades premier	8,4	8,7	8,9	9,4	9,6	9,9
Inkomst- och kapitalöverföringar från offentliga samfund	13,5	13,6	13,6	14,6	14,9	15,1
Övriga inkomster	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Inkomster sammanlagt	43,9	44,7	45,8	47,6	49,1	50,6
Konsumtionsutgifter	3,6	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0
Sociala förmåner och sociala understöd	34,4	35,6	36,8	38,9	40,0	41,3
Övriga utgifter	3,0	3,7	3,3	3,4	3,5	3,7
Utgifter sammanlagt	41,0	43,0	43,9	46,2	47,5	49,0
Nettokreditgivning (+) / nettouplåning (-)	2,9	1,7	1,8	1,4	1,6	1,7
Arbetspensionsanstalterna	3,5	2,5	2,7	2,3	2,1	1,8
Övriga socialskyddsfonder	-0,6	-0,8	-1,0	-1,0	-0,5	-0,1

Prognos för den offentliga ekonomin vid oförändrad politik

Inkomsterna och utgifterna vid oförändrad politik har härletts på så sätt att man från de offentliga samfundens inkomster och utgifter enligt basscenariot har tagit bort de beslutsbaserade inkomst- och utgiftsåtgärder som presenteras i kapitel 8 från och med 2015.

Inkomster och utgifter vid oförändrad politik

	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	nivå, mde euro		% av BNP				
Inkomster vid oförändrad politik, samm anlagt	113 210	55,5	55,2	54,9	54,4	54,3	54,4
Utgifter vid oförändrad politik, samm anlagt	119 640	58,6	59,9	59,6	59,2	58,8	58,6

Finansminister Artti Rinne

Avdelningschef, budgetchef Harju Mäkinen

BILAGA 1 I kalkylerna använda prognoser och antaganden
BILAGA 2 Justeringar av pris- och kostnadsnivån i ramarna för statsfinanserna
BILAGA 3 Ändringar i prognosen för den offentliga ekonomin jämfört med planen för de offentliga finanserna föregående vår
BILAGA 4 Tabeller som gäller stabilitetsprogrammet

DISTRIBUTION Riksdagens centralkansli
Republikens presidents kansli
Ministerierna
FÖR KÄNNEDOM Finansutskottets sekretariat
Riksdagens räkenskapsbyrå
Statens revisionsverk

BILAGA 1 I kalkylerna använda prognoser och antaganden

Utgifts- och inkomstpостerna i planen för de offentliga finanserna samt justeringarna av pris- och kostnadsnivån grundar sig huvudsakligen på nedanstående prognos från finansministeriets ekonomiska avdelning.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BNP, volymförändring	-0,1	0,5	1,4	1,5	1,3	1,2
BNP, prisförändring	1,1	0,7	1,4	1,6	1,9	1,9
BNI, värde, mn euro	203 977	206 590	212 570	219 230	226 290	233 480
Konsumentprisindex, förändrings-%	1,0	0,3	1,4	1,7	1,8	1,8
Inkomstnivåindex, förändrings-%	1,4	1,2	1,3	1,5	1,8	2,0
Byggnadskostnadindex, förändrings-%	1,0	0,8	1,5	1,9	2,2	2,2
Basprisindex på hemmamarknaden, förändrings-%	-1,3	-2,6	2,1	2,0	2,0	2,0
Arbetslöshetsgrad, %	8,7	8,8	8,6	8,3	7,9	7,6
Lönesumma, förändring %	0,6	1,5	1,6	1,9	2,3	2,5
Kort ränta, 3 mån, %	0,2	0,1	0,1	0,2	0,4	0,6
Lång ränta, 10 år, %	1,4	0,6	0,7	0,9	1,4	1,9
ArPL-index	2 509	2 519	2 528	2 564	2 607	2 654
FPL-index	1 630	1 637	1 640	1 663	1 693	1 724
Statsandelsindex:						
Förändring i kostnadsnivån, prognos	0,8	0,9	1,3	1,4	1,8	2,0
Förändring i kostnadsnivån, budgetprop.	1,5	0,6	0,8	1,4	1,8	2,0
— inbegriper en indexkorrigering	+0,3	-0,6	-0,5			
Universitetsindex	0,9	0,4	1,4	1,6	1,8	2,0
YLE-index		0,9	1,3	1,6	1,8	1,9
Arbetslöshetsförsäkringspremie						
— arbetsgivare, genom snitt	2,20	2,33	2,33	2,33	2,33	2,33
— arbetstagare	0,50	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
ArPL-premie	23,6	24,0	24,0	24,4	24,4	24,4
— arbetsgivare	17,75	18,00	18,05	18,15	18,15	18,15
— arbetstagare under / = 53 år	5,55	5,70	5,65	5,95	5,95	5,95
— arbetstagare över 53 år	7,05	7,20	7,15	7,45	7,45	7,45

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
— lönekoeficient	1,350	1,363	1,375	1,395	1,413	1,439
De försäkrades sjukförsäkringspremier						
— löntagarnas dagpenningspremie	0,84	0,78	0,82	0,82	0,82	0,82
— löntagarnas och företagarnas sjukvårdspremie	1,32	1,32	1,34	1,36	1,37	1,38
— pensionstagarnas sjukvårdspremie	1,49	1,49	1,51	1,53	1,54	1,55
Statens arbetsgivaravgifter	22,5	22,2	22,4	22,2	22,3	22,3
— sjukförsäkringspremie	2,14	2,08	2,12	2,12	2,12	2,12
— pensionsavgift (StaPL)	20,40	20,11	20,30	20,07	20,16	20,15
Kommunernas arbetsgivaravgifter	29,5	29,4	29,7	29,4	29,4	29,4
— sjukförsäkringspremie	2,14	2,08	2,12	2,12	2,12	2,12
— övriga socialförsäkringsavgifter	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
— arbetslöshetsförsäkringspremie	2,82	3,02	3,02	3,02	3,02	3,02
— pensionsavgift (KomPL)	23,8	23,7	23,8	23,5	23,5	23,5

BILAGA 2 Justeringar av pris- och kostnadsnivån i ramarna för statsfinanserna*Justeringar av pris- och kostnadsnivån*

Uppskattningen av anslagen för statsfinanserna 2016—2019 görs upp enligt pris- och kostnadsnivån 2016. En del av utgifterna, exempelvis utgifterna för utvecklingssamarbete och den statliga medfinansiering som motsvarar andelarna från EU:s strukturfonder, uppskattas enligt gängse priser, varvid de innefattar en uppskattning av hur höjningen av prisnivån under perioden kommer att inverka på anslaget. Till övriga delar justeras utgiftsnivån årligen utifrån den beräknade höjningen av pris- och kostnadsnivån. Denna plan för de offentliga finanserna innehåller inga bindande ramar för statsfinanserna för åren 2016—2019. Således görs i ramarna i detta sammanhang endast lagstadgade och avtalsbaserade pris- och kostnadsnivåjusteringar, som görs i både ramnivån och anslagen. Den justering av pris- och kostnadsnivån som nu görs preciseras enligt de senaste prognoserna sommaren 2015 i samband med valperiodens första plan för de offentliga finanserna och beredningen av budgetpropositionen för 2016. Samtidigt beslutas också om den så kallade behovsprövade prisjusteringen i ramen.

Justeringarna av pris- och kostnadsnivån jämfört med föregående rambeslut uppgår till sammanlagt 207 miljoner euro för 2016, när man har beaktat de justeringar av pris- och kostnadsnivån som redan gjordes i samband med beredningen av budgeten för 2015 samt övergången till pris- och kostnadsnivån 2016.

Justering av rambeslutet till pris- och kostnadsnivån 2016, miljoner euro

Ramutgifterna enligt ekonomisk art	Index som använts vid kalkyleringen	Justering av anslagen och ramnivån		Justering av ramnivån
		Lagstadgad indexkorrigering	Avtalsbaserad priskorrigering	Justering av kostnadsnivån för övriga ramutgifter
15–17 Pensioner	Arbetspensionsindex (ArPL)	16,1		
18–19 Anskaffning av försvarsmateriel	Föregripande höjning 1,5 %		14,1 ¹⁾	
01–14 Löner samt socialskyddsavgifter	Avtalshöjningar			
Utgifter för trafiknätet	Byggnadskostnadsindex			
01–14, 20–28 Övriga omkostnader och konsumtionsutgifter	Konsumtprisindex			
30–39 Kalkylerade statsbidrag till kommuner och samkommuner	Statsandelsindex	65,2		
30–39 Övriga statsbidrag till kommuner och samkommuner	Statsandelsindex			
40–49 Statsbidrag till näringslivet	Konsumtprisindex			

Justering av rambeslutet till pris- och kostnadsnivån 2016, miljoner euro

Ramutgifterna enligt ekonomisk art	Index som använts vid kalkyleningen	Justering av anslagen och ramnivån		Justering av ramnivån
		Lagstadgad indexkonjering	Avtalsbaserad priskorriger	Justering av kostnadsnivån för övriga ramutgifter
50-59 Enligt lagstiftningen index bundna statsbidrag till hushåll och allmännyttiga samfund	Folkpensionsindex (FPL)	10,2		
50-59 Icke-indexerade statsbidrag till hushåll	Folkpensionsindex (FPL)			
50 Statlig finansiering för universitetens och yrkes-högskolornas verksamhet	Universitetsindex	35,8		
50-59 Övriga statsbidrag till hushåll och allmännyttiga samfund	Konsumtprisindex			
60 Överföringar till statliga fonder utanför statsbudgeten	Konsumtprisindex			
60 Överföringar till Folkpensionsanstalten	Folkpensionsindex (FPL)	6,5		
60 Statens andel i de utgifter som förädlas av sjukförsäkringslagen	FPL/Konsumtprisindex	0,2		
61-65 Statlig medfinansiering motsvarande EU:s strukturfondsfinansiering och övriga överföringar inom landet	Ingår i ramen för programperioden			
66-68 Överföringar till utlandet	Enligt gängse priser			
69 Överföringar till EU	EU:s BNP-prisindex	31,0		
70-79 Realinvesteringar	Byggnadskostnadsindex			
90-99 Övriga utgifter	Konsumtprisindex			
Tilläggsbudgetreserv och ofördelad reserv	Konsumtprisindex			
Sammanlagt år 2016		165,0	14,1	

¹⁾I anslagsnivån för försvarsmaktens onkostnader och anskaffningar av försvarsmateriel (exkl. personalkostnader) görs en föregripande pris- och kostnadsnivåjustering på 1,5 procent, som i efterhand justeras så att den i fråga om försvarsmaktens onkostnader och materiel- och förvaltningsutgifter för den militära kishanteringen motsvarar höjningen i levnadskostnadsindex samt i fråga om anskaffningarna av försvarsmateriel höjningen i underindexet DK till producentprisindex för industrin.

BILAGA 3 Ändringar i prognosen för den offentliga ekonomin jämfört med planen för de offentliga finanserna föregående vår
Faktorer som påverkar saldot i de offentliga finanserna, enligt nationalräkenskaperna, % av BNP

	2015	2016	2017	2018
Saldo i de offentliga finanserna, våren 2014	1,4	-0,9	-0,3	0,0
Staten:				
Effekten av den förändrade statistiska utgångspunkten på statsbudgeten	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Effekten av den förändrade makroprognosen på statsbudgeten	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4
Effekten av de beslutade åtgärderna på statsbudgeten	-0,4	-0,4	-0,6	-0,7
Effekten av andra faktorer	0,0	-0,1	-0,2	-0,3
Lokalförvaltningen:				
Effekten av den förändrade statistiska utgångspunkten på statsbudgeten	0,0	0,0	0,0	0,0
Effekten av den förändrade makroprognosen på statsbudgeten	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Effekten av de beslutade åtgärderna på statsbudgeten	0,2	0,2	0,2	0,2
Effekten av andra faktorer	0,0	0,2	0,1	0,2
Arbetspensionsfonder:				
Effekten av den förändrade statistiska utgångspunkten på statsbudgeten	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Effekten av den förändrade makroprognosen på statsbudgeten	-0,6	-0,7	-0,8	-0,8
Effekten av de beslutade åtgärderna på statsbudgeten	0,1	0,1	0,2	0,2
Effekten av andra faktorer	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
Övriga socialskydds-fonder:				
Effekten av den förändrade statistiska utgångspunkten på statsbudgeten	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Effekten av den förändrade makroprognosen på statsbudgeten	-0,1	-0,1	0,0	0,0
Effekten av de beslutade åtgärderna på statsbudgeten	0,1	0,1	0,1	0,1
Effekten av andra faktorer	-0,1	-0,3	-0,3	-0,2
Saldo i de offentliga finanserna, våren 2015	-3,4	-3,2	-3,1	-2,7

BILAGA 4 Tabeller som gäller stabilitetsprogrammet

Tabell 1a. Utsikter för makroekonomin

	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	mdeuro						
1. BNP, volym	186,5	-0,1	0,5	1,4	1,5	1,3	1,2
2. BNP till gängse priser	204,0	1,1	1,3	2,9	3,1	3,2	3,2
Komponenter i BNP-volymen							
3. Privat konsumtion	112,7	-0,2	0,5	0,8	1,0	1,0	1,0
4. Offentlig konsumtion	51,0	0,2	0,2	0,5	0,4	0,8	0,6
5. Kapitalbildning	40,8	-5,1	-0,4	3,7	4,1	2,5	2,3
6. Lagerförändring (% av BNP)	0,9	0,5	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
7. Export av varor och tjänster	76,0	-0,4	1,5	3,0	3,5	3,6	3,6
8. Import av varor och tjänster	76,9	-1,4	1,0	2,8	3,4	3,5	3,5
Kalkylerad inverkan på BNP-tillväxten, % enheter							
9. Inhemsk efterfrågan på slutprodukter	204,5	-1,1	0,3	1,3	1,5	1,2	1,2
10. Lagerförändring	0,9	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Nettoexport	-0,8	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1

Tabell 1b. Prisindexens utveckling

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. BNP-priset	1,3	0,7	1,4	1,6	1,9	1,9
2. Privat konsumtion, pris	1,5	0,3	1,3	1,4	1,8	1,8
3. Harmoniserat konsumtionsprisindex	1,2	0,3	1,3	1,4	1,8	1,8
4. Offentlig konsumtion, pris	1,4	1,4	1,6	1,9	1,9	2,0
5. Investeringar, pris	0,7	1,0	1,6	1,6	2,0	2,0
6. Exportprisindex	-1,7	-0,3	1,2	1,4	1,5	1,5
7. Importprisindex	-1,8	-1,2	1,1	1,3	1,4	1,4

Tabell 1c. Arbetsmarknadens utveckling

	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	nivå						
1. Sysselsättning, 1 000 personer	2 447	-0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,4
2. Sysselsättning, 1 000 arbetstimmar	4 098	-0,2	0,3	0,3	0,4	0,5	0,4
3. Arbetslöshetsgrad (%)	232	8,7	8,8	8,6	8,3	7,9	7,6
4. Arbetets produktivitet, personer	76,2	0,3	0,3	1,1	1,1	0,8	0,8
5. Arbetets produktivitet utförda arbetstimmar	45,5	0,1	0,3	1,0	1,1	0,8	0,8
6. Löntagaresättningar	82,2	0,6	1,5	1,6	1,9	2,3	2,5
7. Löntagaresättningar per arbetstagare	33,6	0,9	1,2	1,3	1,5	1,8	2,0

Tabell 1d. Sektorbalanser, % av BNP

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Finlands nettoutlåning utomlands	-1,2	-0,6	-0,5	-0,4	-0,3	-0,2
varav:						
— Varu- och tjänstebalansen	-0,4	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4
— Balansen för produktionsfaktorer och transfereringar	-0,7	-0,7	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6
— Kapitalöverföringar, netto	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Den privata sektorns nettoutlåning	0,8	1,2	1,0	0,9	0,8	0,9
3. Den offentliga ekonomins nettoutlåning	-3,2	-3,1	-2,8	-2,6	-2,3	-2,4
4. Statistisk differens	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3

Tabell 2 a. Utsikter för den offentliga ekonomin, % av BNP

	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	mn euro						
Nettokreditgivning per undersektor (EDP B.9)							
1. Den offentliga ekonomin totalt	-6 435	-3,2	-3,4	-3,2	-3,1	-2,7	-2,5
2. Staten	-7 598	-3,7	-3,2	-3,1	-2,8	-2,6	-2,3
3. -							
4. Lokalförvaltningen	1 737	-0,9	-1,0	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
5. Socialskyddsfonderna	2 900	1,4	0,8	0,8	0,6	0,7	0,7
Offentlig ekonomi (SI3)							
6. Inkomster totalt	113 210	55,5	55,6	55,5	55,2	55,3	55,4
7. Utgifter totalt	119 640	58,6	59,1	58,7	58,3	58,0	57,9
8. Nettoutlåning	-6 430	-3,2	-3,4	-3,2	-3,1	-2,7	-2,5
9. Ränteutgifter	2 587	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
10. Primärt överskott	-3 843	-1,9	-2,2	-2,0	-2,0	-1,7	-1,4
11. Åtgärder av engångsnatur	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inkomstslag							
12. Skatteinkomster (12=12a+12b+12c)	63 890	31,3	31,3	31,2	31,0	31,0	31,0
12a. Skatter på produktion och import	29 614	14,5	14,4	14,3	14,0	13,9	13,7
12b. Inkomstskatter	33 777	16,6	16,6	16,7	16,7	16,8	17,0
12c. Kapitalskatter	499	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
13. Socialskyddsavgifter	26 332	12,9	13,1	13,0	13,0	12,9	12,8
14. Inkomster av egendom	6 636	3,3	3,1	3,2	3,2	3,4	3,5
15. Övriga inkomster (15=16-12-13-14)	16 352	8,0	8,1	8,1	8,0	8,0	8,0
16. = 6. Inkomster totalt	113 210	55,5	55,6	55,5	55,2	55,3	55,4
varav: Skattegrad (D2+D.5+D.61+D.91-D.995)	90 393	44,3	44,5	44,3	44,1	43,9	43,9
Utgiftslag							
17. Löntagarsättningar + anv. av mellanprodukter	53 189	26,1	26,1	25,9	25,7	25,5	25,4
17a. Löntagarsättningar	29 190	14,3	14,2	13,9	13,6	13,4	13,3
17b. Användning av mellanprodukter	23 999	11,8	12,0	12,0	12,0	12,0	12,1
18. Sociala transfereringar (18=18a+18b)	45 916	22,5	23,0	23,0	23,2	23,2	23,2
varav arbetslöshetsersättningar	5 169	2,5	2,6	2,6	2,5	2,2	2,1

Tabell 2 a. Utsikter för den offentliga ekonomin, % av BNP

	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	mn euro						
18a. Sociala transfereringar in natura	5 681	2,8	2,9	2,9	2,9	3,0	3,1
18b. Sociala förmåner i pengar	40 235	19,7	20,1	20,1	20,2	20,2	20,2
19. = 9. Ränteutgifter	2 587	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
20. Subventioner	2 782	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1
21. Bruttobildning av fast kapital	7 169	4,1	4,3	4,3	4,2	4,2	4,1
22. Kapitalöverföringar	627	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
23. Övriga utgifter (23 = 24-17-18-19-20-21-22)	7 370	3,0	2,9	2,9	2,7	2,7	2,7
24. = 7. Utgifter totalt	119 640	58,6	59,1	58,7	58,3	58,0	57,9
varav: Offentlig konsumtion	50 895	24,9	25,1	24,9	24,7	24,6	24,4

Tabell 2 b. Inkomstspecifikation, % av BNP

	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	mn euro						
1. Totala inkomster vid oförändrad politik	113 210	55,5	55,2	54,9	54,4	54,3	54,4
2. Diskretionära åtgärders inverkan på skatteområdet	119 640	58,6	59,9	59,6	59,2	58,8	58,6

Tabell 2 c. Utgifter utanför utgiftskriteriet, % av BNP

	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	mn euro						
1. Utgifter för EU-program som i sin helhet ersätts med inkomster från EU-medel	874	0,4	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
2. Förändringar i arbetslöshetsutgifterna som föranleds av konjunkturutvecklingen	723	0,4	0,4	0,4	0,3	0,1	0,1
3. Effekten av beslutade åtgärder på inkomsterna	677	0,3	0,4	0,2	0,2	0,1	0,0
4. Utgifter som finansieras med örormärkta inkomster	106	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabell 3. Den offentliga ekonomins utgifter per uppgift, % av BNP

	COFOG-klass	2013	2019
1. Allmän offentlig förvaltning	1	8,3	8,1
2. Försvar	2	1,5	1,5
3. Allmän ordning och säkerhet	3	1,4	1,3
4. Främjande av näringslivet	4	4,7	4,7
5. Miljövård	5	0,3	0,2
6. Boende och samhällen	6	0,4	0,3

Tabell 3. Den offentliga ekonomins utgifter per uppgift, % av BNP

	COFOG- klass	2013	2019
7. Hälso- och sjukvård	7	8,4	8,6
8. Fritid, kultur och religion	8	1,5	1,3
9. Utbildning	9	6,5	6,5
10. Social trygghet	10	24,9	25,3
11. Utgifter totalt (=punkt 7 = punkt 24 i tabell 2)	Totalt	57,8	57,8

Tabell 4. Den offentliga sektorns skuld, % av BNP

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Bruttoskuldens nivå, % av BNP	59,3	62,5	64,4	66,0	67,0	67,8
2. Bruttoskuld förändring %-enh.	3,5	3,2	1,9	1,6	1,0	0,8
Faktorer som påverkar förändringen i brutto- skulden, %-enh						
3. Primärt överskott	-1,9	-2,2	-2,0	-2,0	-1,7	-1,4
4. Ränteutgifter	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
5. Stock-flödejusteringar	0,4	-0,3	-1,2	-1,5	-1,7	-1,7
varav:						
— Skillnaderna i kassa- och prestationsbaserad statistikföring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
— Nettoanskaffning av finansiella tillgångar	1,7	1,2	1,3	1,1	0,9	0,8
— varav: privatiseringsinkomster	-0,2	-0,6	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
— Övriga (inkl. Inverkan av BNP-tillväxten)	-1,3	-1,4	-2,5	-2,5	-2,7	-3,4
Skuldens implicita ränta	2,3	2,1	1,9	1,7	1,7	1,7
Övriga variabler						
6. Likvida finansiella tillgångar (AF1, AF2, AF3, AF5)	87,4	-	-	-	-	-
7. Finansiell nettoskuld (7=1-6)	-28,1	-	-	-	-	-
8. Amorteringar av skulder (befintliga skuldebrev)	7,2	-	-	-	-	-
9. Valutaskuldens andel	0	-	-	-	-	-
10. Genomsnittlig maturitet	6,0	-	-	-	-	-

Tabell 5. Konjunkturernas inverkan på balansen i den offentliga ekonomin, % av BNP

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. BNP, volymförändring %	-0,1	0,5	1,4	1,5	1,3	1,2
2. Den offentliga sektorns finansiella överskott	-3,2	-3,4	-3,2	-3,1	-2,7	-2,5
3. Ränteutgifter	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
4. Åtgärder av engångskaraktär	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Potentiell BNP, förändring, % bidrag	-0,1	0,2	0,2	0,6	0,8	0,8
— arbetsinsats	-0,1	0,0	-0,1	0,1	0,1	0,0
— kapitalinsats	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3
— totalproduktivitet	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5
6. Produktionsgap	-3,1	-2,8	-1,6	-0,8	-0,3	0,0

Tabell 5. Konjunkturernas inverkan på balansen i den offentliga ekonomin, % av BNP

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
7. Konjunkturkomponent i det finansiella överskottet	-1,8	-1,6	-0,9	-0,4	-0,2	0,0
8. Konjunkturrensade balans (2-7)	-1,4	-1,8	-2,3	-2,6	-2,6	-2,5
9. Konjunkturrensade primära balans (8+3)	-0,1	-0,6	-1,1	-1,5	-1,5	-1,4
10. Strukturella balans (8-4)	-1,4	-1,8	-2,3	-2,6	-2,6	-2,5

Tabell 6. Förändringar jämfört med föregående stabilitetsprogram

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BNP-tillväxt (%)						
SP-2014 ¹⁾	0,5	1,4	1,8	1,5	1,4	-
SP-2015 ²⁾	-0,1	0,5	1,4	1,5	1,3	1,2
Differens, %-enh.	-0,6	-0,8	-0,3	0,0	-0,1	-
Den offentliga ekonomins finansiella överskott, % av BNP						
SP-2014	-2,0	-1,1	-0,5	0,0	0,3	-
SP-2015	-3,2	-3,4	-3,2	-3,1	-2,7	-2,5
Differens, %-enh.	-1,1	-2,3	-2,7	-3,0	-3,0	-
Den offentliga ekonomins bruttoskuld, % av BNP						
SP-2014	59,8	61,0	61,4	61,3	61,2	-
SP-2015	59,3	62,5	64,4	66,0	67,0	67,8
Differens, %-enh.	-0,4	1,5	3,1	4,8	5,9	-

¹⁾SP-2014 Stabilitetsprogrammet, april 2014²⁾SP-2014 Stabilitetsprogrammet, april 2015

Tabell 7a. Hållbarhetskalkyl år 2014 och 2015, % av BNP

	2014	2015
Kostnader för statsskulden	0,9	0,9
Primärt överskott	-1,8	1,3
Egendomsinkomster	1,7	0,9
Åldersrelaterade utgifter	2,2	1,4
S2 hållbarhetsunderskott	3,0	4,6

Tabell 7b. Den offentliga ekonomin 2013—2060, % av totalproduktionen

	2013	2019	2030	2040	2060	2060— 2013 för- ändring, %
Totalutgifter	57,8	57,8	63,4	65,3	72,5	14,7
varav åldersbundna utgifter och arbetslöshetsutgifter	29,3	30,7	32,3	32,0	32,2	2,9
Pensioner	13,4	14,5	14,8	13,4	13,1	-0,3
Arbetspensioner	12,1	13,3	13,6	12,3	12,3	0,2

Tabell 7b. Den offentliga ekonomin 2013—2060, % av totalproduktionen

	2013	2019	2030	2040	2060	2060— 2013 för- ändring, %
Andra pensioner	1,3	1,2	1,2	1,1	0,8	-0,5
Häsovård	6,1	6,3	6,8	7,1	7,5	1,3
Långvård	2,2	2,4	3,1	3,9	4,4	2,2
Undervisning	6,1	6,1	6,3	6,3	6,1	0,0
Arbetslöshet	1,5	1,3	1,2	1,2	1,3	-0,2
Ränteutgifter	1,3	1,1	5,1	7,3	14,3	13,0
Totalinkomster	55,2	55,4	56,7	55,9	55,4	0,1
varav egendom sinkomster	3,3	3,5	4,8	4,0	3,5	0,2
Nettokreditgivning¹⁾	-2,5	-2,4	-6,6	-9,4	-17,1	-14,6
varav överföringar till pensionfonder	1,8	0,8	0,8	1,3	1,2	-0,6
Bruttoskuld	55,8	67,8	106,0	152,2	293,5	237,8
Tillgångar	119,5	124,4	110,6	94,9	88,0	-31,6
varav pensionstillgångar	77,5	82,4	75,6	66,0	66,8	-10,7
		Antaganden, %				
		2019	2030	2040	2060	
Ökning i arbets produktivitet		0,8	1,4	1,5	1,5	
Tillväxt i BNP-volymen		1,2	1,5	1,8	1,6	
Andelen arbetskraft						
Män (15—64 år)		77,3	77,5	77,3	77,7	
Kvinnor (15—64 år)		74,2	74,9	75,3	76,2	
Totalt (15—64 år)		75,8	76,2	76,3	77,0	
Arbetslöshetsgrad		7,6	6,9	6,8	7,2	
Andel av befolkningen som är äldre än 65 år, % av hela befolkningen		36,3	43,8	44,8	49,8	
Inflation		1,8	2,0	2,0	2,0	
Realränta		0,1	3,0	3,0	3,0	
Den reella avkastningen från APL-placeringarna		0,7	3,5	3,5	3,5	
Nettoinvandring personer	17 000	17 000	17 000	17 000		
Nativitet		1,84	1,84	1,84	1,84	

¹⁾ Från 2019 konjunktursat överskott.

Källa: Social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet

Tabell 7c. Villkorliga ansvarsåtaganden, % av BNP

	2014	2015
Statsgarantier	19,0	-
varav för finansinstitut	1,2	-

Tabell 8. Bakgrundsantaganden¹⁾

	2014	2015	2016	2017
3 m ån. EURIBOR-ränta	0,2	0,1	0,1	0,2
Obligationsränta 10 år	1,4	0,6	0,7	0,9
USD/EUR- valutakurs	1,3	1,1	1,1	1,0
Nominell effektiv valutakurs	1,6	-1,9	0,0	0,0
Global (ej EU) BNP-tillväxt	3,6	4,0	4,3	4,3
EU-28 BNP-tillväxt	1,3	1,3	2,1	1,4
BNP-tillväxt på viktigaste exportmarknaderna	2,3	2,6	3,4	3,9
Världshandelns tillväxt	3,3	4,0	4,5	5,0
Råolja (USD/barrel)	98,9	63,0	68,0	72,0

¹⁾För kalkylen på medellång sikt har inte definierats exakta bakgrundsantaganden utan kalkylen bygger på mer allmänna beräkningar av omvärldens utveckling.